

[כ"ט]

המסרון היומי - מסכת זבחים

”המסרון היומי” נשלח מדי יום אלכפי אנשים בארץ ובעולם, וחושף בפניהם נקודות נבחרות מהדף היומי.

המסרון, הנשלח באמצעות sms, וואצאפ ודוא”ל, מאפשר טעימה מהתכנים הנלמדים בדף הגמרא הנלמד באותו היום במסגרת הדף היומי, ומיועד הן ללומדי הדף היומי והן לאלו שאינם לומדים אך מעוניינים להיות מעודכנים.

ספר זה מאגד בתוכו את כל המסרונים על מסכת זבחים.

פורטל הדף היומי

דף הבית של לומדי הדף היומי
www.daf-yomi.com

המסרון היומי

נקודות נבחרות מהדף היומי

מסכת זבחים

פורטל הדף היומי

הדף יוצר על ידי תוכנת המחשב של פורטל הדף היומי. כל המידע המופיע בדף זה הוא מידע כללי ואינו מהווה ייעוץ או תחליף לייעוץ מקצועי. אין להסתמך על המידע המופיע בדף זה לצורך קבלת החלטות. כל המידע המופיע בדף זה הוא מידע כללי ואינו מהווה ייעוץ או תחליף לייעוץ מקצועי. אין להסתמך על המידע המופיע בדף זה לצורך קבלת החלטות.

המסרון היומי נשלח מדי יום אלכפי אנשים בארץ ובעולם, וחושף בפניהם נקודות נבחרות מהדף היומי. המסרון, הנשלח באמצעות sms, וואצאפ ודוא”ל, מאפשר טעימה מהתכנים הנלמדים בדף הגמרא הנלמד באותו היום במסגרת הדף היומי, ומיועד הן ללומדי הדף היומי והן לאלו שאינם לומדים אך מעוניינים להיות מעודכנים.

המסרון היומי נשלח מדי יום אלכפי אנשים בארץ ובעולם, וחושף בפניהם נקודות נבחרות מהדף היומי. המסרון, הנשלח באמצעות sms, וואצאפ ודוא”ל, מאפשר טעימה מהתכנים הנלמדים בדף הגמרא הנלמד באותו היום במסגרת הדף היומי, ומיועד הן ללומדי הדף היומי והן לאלו שאינם לומדים אך מעוניינים להיות מעודכנים.

המסרון היומי נשלח מדי יום אלכפי אנשים בארץ ובעולם, וחושף בפניהם נקודות נבחרות מהדף היומי. המסרון, הנשלח באמצעות sms, וואצאפ ודוא”ל, מאפשר טעימה מהתכנים הנלמדים בדף הגמרא הנלמד באותו היום במסגרת הדף היומי, ומיועד הן ללומדי הדף היומי והן לאלו שאינם לומדים אך מעוניינים להיות מעודכנים.

המסרון היומי

נקודות נבחרות
מהדף היומי

מסכת זבחים

לעילוי נשמת אלעד צפריר בן נתנאל נחום

מהדורה ראשונה - אלול תשפ"ה

כתיבה: הרב הראל שפירא

עיצוב: שגית פריימן www.sagitzuv.com

פורטל הדף היומי

אתר: www.daf-yomi.com

דוא"ל: daf-yomi@daf-yomi.com

לתגובות, עדכונים

וקבלת המסרון מדי יום:

היוזמה לכתיבת "המסרון היומי" באה בעקבות פנייה שקיבלנו מקרוב משפחה שאינו נמנה עם לומדי הדף היומי, אך ביקש להיחשף בכל יום לנקודות נבחרות מהתכנים הנלמדים בו, ובכך להרגיש שייכות מסוימת ללומדים. לאחר היסוס, שקלנו את הדבר והחלטנו לנסות ולראות אם יהיו מתעניינים נוספים ברעיון זה. פרסמנו את הרעיון והופתענו להיווכח שיש לכך ביקוש רב מאוד - מעל 5,000 איש נרשמו וביקשו לקבל בכל בוקר את "המסרון היומי" של הדף היומי הנלמד באותו יום.

"המסרון היומי" אינו מהווה תקציר או סיכום לדף היומי. מטרתו לגעת רק בתכנים נבחרים בכל דף. התכנים הובאו לעיתים בציטוט מדויק ולעיתים בניסוח משלנו לדברי הגמרא. קטעים מפורסמים מהדף היומי אף הבלטנו בצבע שונה. נוסף על כך, לאורך הספר שילבנו אנקדוטות מעניינות על המסכת.

מטבע הדברים, "המסרון היומי" מתבסס לעיתים על מושגים מהמסכת שאינם מוכרים לכל, ובמסגרת מצומצמת זו לא יכולנו לבאר את הדברים. תקוותנו היא שהרוצה להעמיק יפתח את הספרים וילמד.

על אף שלא זו הייתה מטרתנו, התברר לנו ש"המסרון היומי" מועיל גם ללומדי הדף היומי המעוניינים בסידור מהיר וקל של נושאי הדף ובתזכורת של נקודות בולטות מהדף היומי.

סדרת ספרים זו מצטרפת לכלל הפעילות הענפה של אתר "פורטל הדף היומי" והאפליקציה הנלווית אליו, המספקות מגוון עצום של כלי עזר וחומרי למידה והוראה.

אנו מאמינים שסדרת ספרים זו תוכל לתרום להרחבת מעגל הלומדים ולהעשרתם, ואנו תקווה שירבו לומדי הדף היומי בכל אתר ואתר.

הראל שפירא

מנהל פורטל הדף היומי

דף ב

דף ב עמוד א

- מסכת זבחים עוסקת בדיני הקורבנות של בהמות ועופות.
- לדעת ת"ק: כל הזבחים שנזבחו שלא לשמם כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה, חוץ מן הפסח בזמנו והחטאת בכל זמן שאם נזבחו שלא לשמם הם פסולים, ולדעת רבי אליעזר: אף האשם שנזבח שלא לשמו פסול (ובהמשך המשנה מובאות שתי דעות נוספות).
- לדעת רבא: עולה ששחט אותה שלא לשמה - אסור לזרוק את דמה שלא לשמה, אלא יש לזרוק את הדם לשמה (והגמרא מביאה לכך הוכחה מסברה ומפסוק).

דף ב עמוד ב

- רבא מקשה מדוע זבחים שנזבחו "סתם" נחשבים כזבחים שנזבחו "לשמה", ואילו גט אישה שנכתב "סתם" נחשב כגט שנכתב "שלא לשמה", ומתרץ שזה בגלל ש'סתם זבחים' לשמם עומדים, אך 'סתם אשה' לא עומדת לגירושין.
- הגמרא מבררת מה המקור לכך, שזבחים שנזבחו "סתם" נחשבים כזבחים שנזבחו "לשמה", ואילו גט אישה שנכתב "סתם" נחשב כגט שנכתב "שלא לשמה".

דף ג

דף ג עמוד א

- הגמרא ממשיכה לברר מה המקור לכך, שגט אשה שנכתב "סתם" נחשב כגט שנכתב "שלא לשמה".
- הגמרא מביאה קושיה נוספת של רבא: מדוע חטאת ששחט לשם חולין כשירה (לדעת רב), ואילו גט שנכתב לשם עובדת כוכבים פסול. (ואחר כך הגמרא מביאה את תירוצו של רבא לקושיה).
- הגמרא מביאה קושיה נוספת של רבא: מדוע חטאת ששחט לשם חולין כשירה (לדעת רב), ואילו כלי שטף המונח בתנור חרס מציל על האוכלים שבתוכו מלהיטמא. (ואחר כך הגמרא מביאה את תירוצו של רבא לקושיה).

דף ג עמוד ב

- רבי אלעזר הסביר שהטעם לשיטת רב (שאמר: חטאת ששחטה לשם עולה - פסולה, שחטה לשם חולין - כשירה) הוא מהפסוק "וְלֹא יִחַלְלוּ אֶת קִדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר יְרִימוּ לָהּ" - ומפסוק זה נלמד שקודשים מחללים קודשים ואין חולין מחללים קודשים.
- רב יוסף בר אמי מקשה מדוע לדעת רב חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם כשירה, לשם עולה פסולה ("שינוי קודש"), ולעומת זאת חטאת ראובן ששחטה להתכפר בה שמעון (עבור חיוב חטאת שלו) פסולה, אך אם שחטה עבור מי שמחויב עולה כשירה ("שינוי בעלים"). (ואח"כ הגמרא מביאה את תירוצו לקושיה).
- רב חביבא מקשה מדוע לדעת רב חטאת ראובן ששחטה להתכפר בה שמעון (עבור חיוב חטאת שלו) פסולה, אך אם שחטה על מי שמחויב עולה כשירה ("שינוי בעלים"), ואילו כלי שטף המונח בתנור חרס מציל על האוכלים שבתוכו מלהיטמא ("תוך תוכו"). (ואח"כ הגמרא מביאה את תירוצו לקושיה).

דף ד

דף ד עמוד א

- שחיטה, קבלה, זריקה, הולכה - הגמרא מבררת את המקור לכך שעבודות אלו צריכות להיות "לשמה".
- הגמרא מבררת (עד תחילת הדף הבא) את המקור לכך שלא יוצאים ידי חובה אם אחת העבודות הנ"ל נעשו שלא לשם הבעלים.
- לדעת אבא חנין משום רבי אליעזר: תודה ששחטה לשם שלמים - כשירה, שלמים ששחטן לשם תודה - פסולה.

דף ד עמוד ב

- לדעת רב פנחס בריה דרב מרי: יש "שינוי בעלים" לאחר מיתה.
- שחיטה וזריקה שנעשו מחוץ לעזרה - חייבים עליהן כרת.
- לדעת רבא: "כל כלל שאינו מלא" אין דנין אותו בכלל ופרט, אך רבינא חולק.
- לשיטת תנא דבי רבי ישמעאל דנים "כלל ופרט וכלל" אף אם אין הכלל הראשון דומה לכלל האחרון.

דך ה

דך ה עמוד א

- במשנה בתחילת המסכת נאמר: "כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה" - ועל כך מקשה ריש לקיש: "אם כשרים הם - ירצו, ואם אין מרצין - למה באין", והגמרא עוסקת בתירוץ קושיה זו.
- עולה - עולה כליל, שלמים - טעונים סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק, תודה - באה רק על ידי יחיד ולא על ידי ציבור וטעונה לחם.

דך ה עמוד ב

- למסקנת הגמרא: המקור לכך שאשם שלא לשמו אינו מרצה הוא מ"היקש" לשלמים (ולא מ"הצד השווה").
- אשם שניתק לרעה ושחטו סתם - כשר.
- הגמרא דנה (מסוף העמוד ועד תחילת העמוד הבא) האם יורשים קונים את קורבן אביהם ונחשבים לבעלים עליו.

מסכת זבחים

מסכת זבחים היא המסכת הראשונה בסדר קדשים,
ויש בה ארבעה עשר פרקים, מאה ואחת משניות,
ומאה ותשעה עשר דפי גמרא.

דף 1

דף 1 עמוד א

- המקדיש - מוסיף חומש (אם הומם ובא לפדותו), ומתכפר - עושה תמורה, והתורם משלו על של חברו - טובת הנאה שלו.
- במשנה בתחילת המסכת נאמר: "כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה" - והגמרא בסוגייתנו מסתפקת האם כיפרו על החטא שהופרשו עליו (ואין לו לדאוג מן הייסורים) או לא, ורב ששת בריה דרב אידי סובר שלא כיפרו.
- הגמרא מסתפקת (עד תחילת הדף הבא) האם עולה שנזבחה לשמה מכפרת לבעליה אף על עבירת עשה שעבר לאחר הפרשת הקורבן.

דף 1 עמוד ב

- ראויים היו ישראל להקריב קורבנותיהם בכל עת ובכל שעה (כי כל שעה הם בספק חוטאים), אלא שחיסך הכתוב.
- רב פפא מבאר (בדעת רבי שמעון) שקורבנות צבור לב בית דין מתנה עליהן (והגמרא בסוף העמוד מקשה על כך).
- לדעת שמואל: קורבנות צבור סכין מושכתן למה שהן (ורק בשעת השחיטה נקבע שמם עליהם).

דף ז

דף ז עמוד א

- תודה ששחט אותה לשם תודת חברו - לדעת רבה: עלתה לבעלים לשם חובה, לדעת רב חסדא: לא עלתה לבעלים לשם חובה.
- חטאת ששחטה לשם חטאת (כגון חטאת חלב שנשחטה לשם חטאת דם) - כשירה, חטאת ששחטה לשם עולה - פסולה.
- חטאת ששחטה על מי שמחויב חטאת (או על מי שאינו מחויב כלום) - פסולה, על מי שמחויב עולה - כשירה.
- **אין לך אדם בישראל שאינו מחויב עשה.**

דף ז עמוד ב

- חטאת מכפרת על חייבי עשה (כפרה הצפה ובאה מאליה ולא כפרה קבועה).
- עולה ששחטה שלא לשמה - אסור לזרוק דמה שלא לשמה.
- עולה הבאה לאחר מיתה: שחטה בשינוי קודש - פסולה, שחטה בשינוי בעלים - לדעת רבא כשירה, ולדעת רב פנחס בריה דרב אמי פסולה.
- **עבר על מצות עשה ושב - לא זו משם עד שמוחלים לו.**
- הגמרא מבררת את המקור לכך שפסח צריך להיות קרב לשמו ולשם בעליו ואם קרב שלא לשמו או שלא לשם בעליו נפסל.
- מותר הפסח קרב שלמים.

דף ח

דף ח עמוד א

- הגמרא מבררת (לאורך רוב העמוד) את המקור לכך שאם בקורבן חטאת אחת העבודות נעשתה בשינוי קודש או בשינוי בעלים היא פסולה.
- חטאת נזיר וחטאת מצורע - יש עמהן דמים של קורבנות אחרים, חטאת חלב וחטאת מצורע - אין אפשרות לבטל את חיובן על ידי 'שאלה' אצל חכם, חטאת חלב וחטאת נזיר - אין באין 'בדלות' ממין אחר.

דף ח עמוד ב

- פסח בזמנו: לשמו - כשר, שלא לשמו - פסול, ופסח בשאר ימות השנה: לשמו - פסול, שלא לשמו - כשר.
- הגמרא מבררת (לאורך רוב העמוד) את המקור לכך שפסח בשאר ימות השנה שנשחט שלא לשמו (אלא לשם כל זבח אחר) כשר בתורת שלמים.

שחיטת קדשים

מסכת זבחים מכונה לפעמים על ידי הראשונים בשם "שחיטת קדשים".

דף ט עמוד א

- רבי אבין מבאר שפסח שנשחט שלא לשמו בשאר ימות השנה נעקר דווקא לשלמים ולא לעולה וחתאת ואשם כי דוחים קודשים הנאכלים לכל אדם אצל קודשים הנאכלים לכל אדם. קודשים שאין נאכלים או שאין נאכלים לכל אדם.
- רבי יוסי ברבי אבין מבאר שפסח שנשחט שלא לשמו בשאר ימות השנה נעקר דווקא לשלמים ולא לעולה וחתאת ואשם כי דוחים קודשים קלים אצל קודשים קלים ולא אצל קודשי קודשים - והגמרא מקשה מדוע לא נעקר לשם מעשר או בכור או תמורה או תודה כשנשחט לשם אחד מהם, ומתרת. כל מקום שכתוב בתורה "מן" הרי זה בא למעט משהו.
- למסקנת הגמרא נאמרו שלושה פסוקים בדין מותר פסח שקרב שלמים, והגמרא מפרטת (בעמוד הבא) את הצורך שיש בכל הפסוקים הללו.

דף ט עמוד ב

- הגמרא מביאה מימרה של "רב משמיה דמבוג" בנוגע לדין שלא לשמה בחטאת, ומביאה אפשרויות שונות מה בדיוק הוא אמר. אין כפרה למתים.
- לדעת רב(א): חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם או לשם חטאת עבודת כוכבים - כשירה, ואם שחטה לשם חטאת נזיר או לשם חטאת מצורע - פסולה, אך לגרסת רב אחא בריה דרבא: בכל המקרים הללו פסולה.
- שחט קורבן לשמו אך חישב בשעת השחיטה לזרוק את דמו שלא לשמו - לדעת רבי יוחנן פסול, ולדעת ריש לקיש כשר. (והגמרא מבארת את טעמיהם).

דף י

דף י עמוד א

- רב ירמיה מביא סיוע לשיטת רבי יוחנן (הסובר שאם שחט קורבן לשמו אך חישב בשעת השחיטה לזרוק את דמו שלא לשמו - פסול), ורבי אילא מביא סיוע לשיטת ריש לקיש (הסובר שכשר).
• רב נחמן ורבה סוברים כרבי יוחנן (רבה בהתחלה סבר כריש לקיש ואחר כך חזר בו).
• הגמרא מביאה ברייתא, המבארת את טעמו של רבי אליעזר הסובר שאשם ששחטו שלא לשמו פסול, ואת טעמו של רבי יהושע החולק עליו.

דף י עמוד ב

- הגמרא עוסקת באריכות בביאור הברייתא הנ"ל.
• לדעת ת"ק: דמים התחתונים ניתנים מחוט הסיקרא ולמטה, והעליונים מחוט הסיקרא ולמעלה, ולדעת רבי אלעזר ברבי שמעון: דמים של עולת העוף ניתנים מחוט הסיקרא ולמעלה, אך דמים של חטאת בהמה נעשים על הקרן של המזבח בלבד.
• הגמרא מבררת את טעמם של חכמים החולקים על רבי אליעזר וסוברים שדמים של אשם שנכנסו להיכל לכפר לא נפסלו.

דף יא

דף יא עמוד א

• לדעת רבי שמעון: מנחת חוטא - הרי היא כחטאת, לפיכך אם קמץ אותה שלא לשמה היא פסולה (והמקור לכך למסקנה הוא מהמילה "היא"), מנחת נדבה - הרי היא כאשם, לפיכך אם קמץ אותה שלא לשמה הרי כשירה.

• לדעת רבי שמעון: הקטרת קומץ המנחה כשירה בין ביד ובין בכלי, והמקור לכך הוא מהפסוק "קִדְּשׁ קִדְּשִׁים הוּא כַּחֲטָאת וְכֹאֲשָׁם".

• שיטת רבי אליעזר - לדעת רבי יוחנן: קורבנות אחרים שנשחטו בארבעה עשר בניסן לשם פסח ובכל השנה לשם חטאת - פסולים, וכדעת יוסף בן חוני, ולדעת רבה: קורבנות שנשחטו בכל השנה לשם חטאת - כשרים (ורק קורבנות שנשחטו בארבעה עשר בניסן לשם פסח - פסולים).

דף יא עמוד ב

• המקור לדעתו של שמעון אחי עזריה (הסובר שקורבנות ששחטם לשם גבוה מהם כשרים, ולשם נמוך מהם פסולים) הוא מהפסוק "וְלֹא יַחֲלִלוּ אֶת קִדְּשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת אֲשֶׁר יְרִימוּ לָהּ" (וגם דין האוכל את הטבל שהוא במיתה נלמד מפסוק זה).

• הגמרא מסתפקת בדעת שמעון אחי עזריה אם סובר שקורבנות ששחטם לשם גבוה מהם כשרים ואין מרצים או כשרים ומרצים.

• רבי אלעזר בשם רבי אושעיא סובר שבן בתירא מכשיר קורבן פסח ששחטו בשחרית בארבעה עשר בניסן לשמו (אך בעמוד הבא הגמרא דוחה דעה זו).

דף יב

דף יב עמוד א

- היו לפניו שתי תפילות, אחת של מנחה ואחת של מוספין (ששה ולא התפלל של מוספין עדיין) - רבי יוחנן פוסק שיתפלל של מנחה ואח"כ יתפלל של מוספין.
- רבי יוחנן מבאר, שבן בתירא היה פוסל בפסח ששחטו בארבעה עשר שחרית, בין לשמו בין שלא לשמו, הואיל ומקצת היום ראוי לקורבן פסח.
- לדעת רבי יוחנן: "בעלי חיים נדחין".
- לדעת רבי יוחנן: בהמה של שני שותפין, הקדיש חציה וחזר ולקח חציה והקדישה - קדושה ואינה קרבה, ועושה תמורה, ותמורתה כיוצא בה.

דף יב עמוד ב

- לדעת רבי יוחנן: אכל חלב, והפריש קורבן, והמיר דת וחזר בו (או: נשתטה וחזר ונשתפה) - הואיל ונדחה ידחה.
- אכל חלב, והפריש קורבן, והורו בית דין שחלב מותר וחזרו בהן - הואיל ונדחה ידחה.
- הגמרא מבררת את טעמו של בן עזאי, הסובר שאף עולה שנשחטה שלא לשמה פסולה.

דף יג

דף יג עמוד א

- נחלקו התנאים אם מחשבת שלא לשמה ב"הולכה" פוסלת את הזבת.
- רבי עקיבא מפרט שלושה הבדלים בין קבלה לזריקה (בקבלה: לא עשה בה מחשבה כמעשה, קיבלו בחוץ אינו חייב כרת, קיבלוהו פסולים אין חייבים עליו - ובניגוד לזריקה).
- "אמר לו רבי טרפון... אני שמעתי ואין לי לפרש, אתה דורש ומסכים לשמועה, בלשון הזה אמר לו: עקיבא, כל הפורש ממך כפורש מחייו".
- מחשבת "שלא לשמה" בקבלת הדם פוסלת את הקורבן, ולמסקנת הגמרא גם מחשבת "פיגול" בקבלת הדם פוסלת את הקורבן.

דף יג עמוד ב

- אם אמר הריני זורק את הדם על מנת לשפוך שיריים למחר הרי זו מחשבת פיגול.
- אם בשעה שטובל אצבעו בדם החטאת הפנימית כדי להזות מדמה על המזבח חושב להקטיר את אימורי החטאת למחר - הקורבן נפסל.
- רב מרי מנסה להביא סיוע לדין זה ממשנה במסכת מנחות, אך הגמרא דוחה זאת.
- הגמרא דוחה את האפשרות שדין זה תלוי במחלוקת תנאים.

דף יד

דף יד עמוד א

- במשנה (בדף יג ע"א) נאמר, שרבי שמעון סובר, שאם חשב מחשבת "שלא לשמו" בהולכת הקורבן, הקורבן כשר - ובסוגייתנו מחדש ריש לקיש שרבי שמעון מודה שבהולכת חטאות הפנימיות מחשבת שלא לשמו כן כוסלת את הקורבן, כי זו הולכה שאי אפשר לבטלה.
- רבא מפרט אופנים נוספים בהם ההולכה נחשבת כעבודה שאי אפשר לבטלה.
- לדעת רב חסדא: הולכה בזר כשירה, והגמרא מקשה עליו מברייתא ודוחה את דבריו.

דף יד עמוד ב

- לדעת רבה ורב יוסף: דין הולכה בזר שנוי במחלוקת רבי שמעון וחכמים (רבי שמעון מכשיר וחכמים פוסלים), אך הגמרא מקשה על דבריהם, ולסיום מביאה הגמרא שאף לדעת רבי אלעזר הולכה בזר פסולה אפילו לרבי שמעון.
- שחיטת פרה אדומה הנעשית בזר - פסולה.
- הולכת אברים לכבש - פסולה בזר.
- לדעת רבי יוחנן: הולכה שלא ברגל (אלא בהושטת ידו) לא נחשבת להולכה (ולא פוסלת בה מחשבה).

דף טו

דף טו עמוד א

- לדעת רבי יוחנן: הולכה שלא ברגל (אלא בהושטת ידו) - פסולה, ואי אפשר לתקנה. (והגמרא דוחה את דבריו).
- למסקנת הגמרא: מחלוקת רבי שמעון וחכמים היא ב"הולכה רבתי" (כשמוליך ממקום השחיטה ועד המזבח, והיה ביכולתו לבטל הולכה זו, ונחלקו אם מחשבה פוסלת בשעת הולכה זו).
- הולך זר את הכלי עם הדם והחזירו כוהן וחזר כוהן והוליכו - נחלקו האמוראים אם הקורבן כשר.
- הולך כוהן את הכלי עם הדם והחזירו, וחזר והוליכו זר - נחלקו האמוראים אם יש מי שמכשיר את הקורבן.

דף טו עמוד ב

- למסקנת הגמרא: גם רבי אליעזר סובר, שאם צריך לחזור ולהביא את הדם למזבח פעם נוספת, הולכה היא, ומחשבה פוסלת בה.
- המשנה הראשונה **בפרק שני**, המתחיל בעמוד זה, מפרטת מי פסול ל"קבלת הדם", וכן מפרטת אופנים בהם עבודה זו פסולה גם אם נעשתה על ידי הכשר לעבודה.
- הגמרא מבררת את המקור לכך שאם זר קיבל את הדם עבודתו פסולה, ומביאה ברייתא ששנה לוי וברייתא ששנה רבי ישמעאל.

דף טז

דף טז עמוד א

- הגמרא ממשיכה בעמוד זה לברר את המקור לכך שאם זר קיבל את הדם עבודתו פסולה.
- מותר לכוהן לאכול קודשים בישיבה.
- כוהן יושב - כשר לעבודה בבמה (נלמד מהפסוק: **לְעַמֵּד לְפָנַי ה' לְשָׁרְתוּ**).
- הגמרא מבררת את המקור לכך שאם אונן קיבל את הדם עבודתו פסולה (ומביאה בעמוד זה שלוש דעות למקור לדין זה).

דף טז עמוד ב

- הגמרא ממשיכה לעסוק בבירור המקור לכך שאם אונן קיבל את הדם עבודתו פסולה.
- רבא סובר שפסולה עבודתו של אונן רק בקורבן יחיד אך לא בקורבן צבור (ולומד זאת באמצעות קל וחומר מטומאה), ורבא בר אהילאי מקשה על דבריו ודוחה אותם.
- ההנחות שרבא מתבסס עליהם הם: טומאה בקורבן יחיד לא הותרה אף לכוהן גדול, טומאה הותרה בקורבן ציבור אפילו לכוהן הדיוט, אנינות הותרה לכוהן גדול אפילו בקורבן יחיד.

לא נוהגת בזמן הזה

הרי"ף והרא"ש לא כתבו את ספרי הפסיקה שלהם על מסכת זבחים, מכיוון שמסכת זבחים היא לא להלכה בזמן הזה.

דף יז

דף יז עמוד א

- הגמרא מביאה ברייתא ובה המקור לכך שאם טבול יום קיבל את הדם עבודתו פסולה ("קדָשִׁים יְהִי... וְלֹא יִחַלְלוּ").
- רבה מסביר מדוע התורה היתה צריכה לכתוב גם בטמא וגם בטבול יום וגם במחוסר כפורים שאם קיבלו את הדם עבודתם פסולה.

דף יז עמוד ב

- לדעת רבה: מחוסר כיפורים של זב נחשב כזב וכאילו לא טבל (והוא הדין לשאר מחסורי כפרה). (והגמרא דוחה את ההכרח שנחלקו בכך התנאים).
- מחוסר כיפורים ששרף פרה אדומה - נחלקו התנאים אם כשירה או פסולה.
- הגמרא מביאה את המקור לכך שאם מחוסר בגדים קיבל את הדם עבודתו פסולה ("וְחִגְרַתְּ אֹתָם אֲבַנֵּי אֶהָרָן וּבְנָיו וְחִבְשֶׁתְּ לָהֶם מִגָּבְעוֹת וְהִיתָה לָהֶם כְּהֵנָּה לַחֲקֵת עוֹלָם" - בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם, אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם).

”אמר רבי יצחק: מאי דכתיב ”זאת תורת החטאת” ו”זאת תורת האשם”? כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם.”

(מנחות קי ע”א)

דף יח

דף יח עמוד א

- הגמרא מבררת את המקור לכך ששתויי יין פוסלים את העבודה.
- רב לא היה מעמיד מתורגמן לדרוש לפני הקהל, מזמן שאכל סעודת היום ביום טוב ועד למחרת, משום חשש שכרות.
- הגמרא ממשיכה לברר את המקור לכך שמחוסר בגדים פוסל את העבודה.

דף יח עמוד ב

- בגדי כהונה קצרים - פסולים (ולדעת שמואל: אם הם קצרים כי הגביהם וקשר עליהם את האבנט הם כשרים).
- בגדי כהונה שארוכים יותר ממידתו של הכוהן הלובשם - לדעת שמואל כשרים, ולדעת רב פסולים (אך אם הגביהם וקשר עליהם את האבנט הם כשרים).
- התנאים נחלקו אם בגד בעל חמש כנפות חייב בציצית.
- **"וְרֵאִיתֶם אֹתוֹ" - פרט לכסות לילה שפטורה מציצית** (אך כסות סומא חייבת בציצית).
- בגדי הכהונה צריכים להיות מפשתן, וצריכים להיות לכתחילה חדשים, והחוטים שממנו עשויים הבגדים צריכים להיות שזורים, וחוטן צריך להיות כפול ששה, ואין ללבוש בגד חול עמהם.

דף יט

דף יט עמוד א

- הגמרא מביאה דעות שונות מה נחשב ל"יתור בגדים" (לגבי כוהן שאסור לו להוסיף בגד נוסף על בגדי הכהונה).
- אסור שתהיה חציצה בין בשרו של הכוהן לבגדי הכהונה - הגמרא מביאה כמה ספקות בנושא זה (כגון: אם רוח או כינה חיה או אבק עפר נחשבים לחציצה).
- תפילין של יד חוצצות בין בשרו של הכוהן לבגדי הכהונה.

דף יט עמוד ב

- הגמרא מביאה את המקורות לכך שעבודתו של כוהן מחוסר כיפורים ושל כוהן שלא רחוץ ידים ורגלים פסולה.
- הגמרא מבררת את המקור לכך ש"כהן גדול שלא טבל ושלא קידש בין בגד לבגד ובין עבודה לעבודה ועבד עבודתו כשרה".
- כל כיור שאין בו כדי לקדש ארבעה כהנים ממנו - אין מקדשים בו.
- כיצד מצוות קידוש? מניח ידו הימנית על גבי רגלו הימנית וידו השמאלית על גבי רגלו השמאלית ומקדש, רבי יוסי ברבי יהודה אומר: מניח שתי ידיו זו על גב זו ועל גבי שתי רגליו זו על גבי זו (באמצעות חבר שמסייעו בכך) ומקדש.
- רבי ורבי אלעזר ברבי שמעון חולקים אם לינה מועלת בקידוש ידים ורגלים. (והגמרא מבררת את טעמי המחלוקת).

דף כ

דף כ עמוד א

- אילפא מסתפק, לדעה הסוברת שלינה לא פוסלת בקידוש ידיים ורגלים, אם מי הכיור עצמם נפסלים בלינה או לא (והגמרא מנסה להוכיח ממשנה במסכת יומא שמי הכיור נפסלים בלינה, אך דוחה את ההוכחה).

- רבי יוחנן אמר שאם קידש ידיו ורגליו (קודם עלות השחר) לתרומת הדשן, למחר אינו צריך לקדש שוב (ונחלקו אביי ורבא כשיטת מי אמר רבי יוחנן את דבריו: כדעת רבי הסובר שלינה פוסלת בקידוש ידיים ורגלים, או כדעת רבי אלעזר ברבי שמעון החולק).

דף כ עמוד ב

- הגמרא מסתפקת אם יציאת כוהן מהעזרה פוסלת את קידוש הידים והרגלים (והגמרא מביאה ארבעה ניסיונות לפשוט את הספק, אך דוחה אותם).

- כוהן שקידש ידיו ורגליו ונטמא גופו - הגמרא מסתפקת אם הקידוש נפסל (אך אם נטמאו רק ידיו של הכוהן - הקידוש לא נפסל).

דף כא

דף כא עמוד א

- הגמרא מסתפקת אם כוהן יכול לקדש ידיו ורגליו בתוך הכיור (שיכניס ידיו ורגליו לתוך המים שבכיור).
- לדעת רבי חייא בר יוסף: מי כיור נפסלים בשקיעת החמה (אם לא שיקע אותם לפני כן) אם בא לקדש בהם לצורך דברים שהם "מתירים", ונפסלים בעלות השחר (אם לא שיקע אותם לפני כן) אם בא לקדש בהם לצורך דברים שהם "איברים".
- לדעת רב חסדא: הפסול של מי כיור תלוי בזמן עלות השחר בלבד, הן ל"מתירים" והן ל"איברים", ולכן כדי שהמים לא ייפסלו יש לשקע את הכיור קודם עלות השחר, ולהעלותו לאחר עלות השחר.

דף כא עמוד ב

- הגמרא מבררת את דעתו של רבי יוחנן בנושא הנ"ל, ולמסקנה מבארת שבאופן עקרוני הוא סובר כדעת רב חסדא אלא שלדעתו מדברי חכמים יש לשקע את הכיור כל הלילה.
- גם קול הגלגל של הכיור וגם הכרזתו של גביני הכרוז - היו סימני היכר לכהנים שהגיע הזמן לקום לעבודתם.

דף כב

דף כב עמוד א

- כנו של הכיור (בסיס הכיור) - אינו מקדש את המים הניתנים בתוכו כדי שיהיו ראויים לקידוש ידים ורגלים.
- כל כלי שרת (אך לא כלי חול) כשר לקידוש ידים ורגלים.
- כל המשלים למי מקוה (כל נוזל שאינו מים, שמצטרף למי המקוה להשלים את שיעור המים שבו לארבעים סאה) - משלים גם למי כיור (לענין שיעור המים שבו, שצריך שיהא בהם כדי לקדש ידיהם ורגליהם של ארבעה כהנים), אבל לענין רביעית של נטילת ידים אינו משלים.
- לדעת ריש לקיש: מי מקוה - כשרים להשתמש בהם למי הכיור (לקדש בהם ידים ורגלים של הכהנים). (ובעמוד ב מבואר שנחלקו בכך התנאים).

דף כב עמוד ב

- הגמרא מביאה את המקור לכך, שכוהן ערל (ערל לב וערל בשר) אסור בעבודה, ואם עבר ועבד הרי שחילל את עבודתו.
- לדעת זקני דרום: כוהן טמא מת שעבר ועבד בקורבן יחיד - עבודתו כשירה בדיעבד. (וריש לקיש מקשה על דבריהם).
- לדעת זקני דרום: שוחטים וזורקים על יחיד טמא שרץ אף קודם שיטבול.

דף כג

דף כג עמוד א

- הגמרא מקשה (מברייתא וממשנה) על דעתם של זקני דרום, הסוברים שטמא מת ששלח פסחו יצא בדיעבד, ומתרת.
- רמי בר חמא מסתפק אם הותרה "טומאת התהום" לכוהן המרצה בקורבנותיהם של נזיר ועושה פסח.
- רמי בר חמא חולק על זקני דרום וסובר שטמא מת אינו משלח קורבנותיו.

דף כג עמוד ב

- הגמרא מקשה מברייתא על רמי בר חמא ומתרת, ואח"כ מביאה שיש מי שמקשה מהברייתא על זקני דרום ומתרת.
- הגמרא מביאה את המקור לכך שכוהן היושב בשעת עבודה במקדש פוסל את עבודתו ואף בדיעבד, ואח"כ מבררת מדוע אינו חייב על כך מיתה.

"וכשיראה השי"ת שישראל עמו מכינים עצמן לדעת דיני העבודה בכל הלכותיה, ועומדים ומצפים מתי יגיע דבר זה למעשה, בודאי יחוש לגאלנו ויבנה לנו בית תפארתנו. כי מכיוון שאנחנו עשינו את שלנו, הוא בוודאי יעשה את שלו וישוב אלינו ברחמים, ונזכה לראות בנחמת ציון וירושלים, במהרה בימינך אמן."

(החפץ חיים בהקדמה לליקוטי הלכות)

דף כד

דף כד עמוד א

- הגמרא מביאה את המקור לכך שחציצה בין רגלי הכוהן לקרקע העזרה פוסלת בשעת עבודה.
- אם רגלו אחת על הרצפה ורגלו השניה על גבי דבר החוצץ - אם ייטלו את הדבר החוצץ ויצליח לעמוד על רגלו האחת שעל הרצפה, עבודתו כשירה.
- הגמרא נשארה בספק אם עבודת הכוהן כשירה במקרים הבאים: אם נדלדלה האבן של הרצפה ועמד עליה (ודעתו לחבר את האבן לרצפה), נעקרה האבן ממקומה ועמד במקומה של האבן.
- לדעת חכמים: קבלת הדם וזריקת הדם צריכות להיות ביד ימין, ולדעת רבי שמעון: קבלת הדם כשירה גם ביד שמאל. (והגמרא מבררת את טעמיהם).

דף כד עמוד ב

- לדעת רבי אלעזר ברבי שמעון: קבלת הדם צריכה להיות ביד ימין, אך זריקת הדם כשירה גם ביד שמאל.
- כל מקום שנאמר בתורה בעבודה המעכבת כפרה המילה "אצבע" או "כהונה" - העבודה צריכה להיות ביד ימין, אך לדעת רבי שמעון המילה "כהונה" לבדה אינה מספיקה כדי לחייב לעשות את העבודה ביד ימין.
- לדעת רבי שמעון: זריקת הדם בשאר הקורבנות חוץ מחטאת (לפי רש"י) - כשירה גם ביד שמאל.

דף כה

דף כה עמוד א

- עבודת המנחה: אם בא לעשותה ביד - עליו לעובדה בימין (כדין זריקת חטאת), ואם בא לעשותה בכלי - רשאי לעובדה גם בשמאל (כדין זריקת אשם).
- הגמרא מביאה את המקור לדין המשנה, שדם שנשפך על הרצפה לאחר שחיטתו של הקורבן לפני שהתקבל בכלי ואח"כ אספו הכוהן מהרצפה, פסול.
- השוחט - צריך שיקבל את כל דמו של פר.
- השוחט - צריך שיגביה סכין למעלה מיד לאחר השחיטה (כדי שלא ייפול הדם שעל הסכין לתוך המזרק). (ואת הסכין מקנח בשפת מזרק).

דף כה עמוד ב

- השוחט - צריך שייתן את הורידין (שבצוואר הקורבן) באוויר שכנגד תוך הכלי.
- רבי אסי מסתפק מה הדין במקרה שקיבל את הדם והחזיק את הכלי כנגד ורידי הצוואר ונפחתו שולי הכלי לפני שהגיע הדם לתוך חללו ("אוויר שאין סופו לנוח כמונח דמי או לא").
- הווייתן של המקוואות על ידי טהרה תהא (ולא על ידי דבר המקבל טומאה).
- הצורם את אוזן הפר לאחר שחיטתו ואחר כך קיבל את דמו - פסול (לדעת רבי זירא בשם רבי: מום פוסל רק בשעת השחיטה והקבלה ולא בשעת הזריקה).

דף כו

דף כו עמוד א

- קודשי קודשים - שחיתתן בצפון העזרה וקיבול דמם בכלי שרת בצפון העזרה, קודשים קלים - שחיתתן בפנים (=בעזרה) וקיבול דמם בכלי שרת בפנים.
- הגמרא מנסה (פעמיים) להוכיח שבשר קודשים קלים שיצא חוץ לעזרה לפני זריקת הדם פסול, אך דוחה ניסיונות הוכחה אלו.
- הגמרא דנה באופנים שונים של שחיטה וקבלה.

דף כו עמוד ב

- במשנה (בעמוד א) מבואר שאם זרק את הדם במקום שאינו ראוי, פסול - ושמאל מחדש שהבשר הוא זה שפסול אבל הבעלים נתכפרו ויצאו ידי חובתם (זריקה שלא במקומה נחשבת כזריקה במקומה לעניין כפרה לבעלים).
- לדעת רבא: אין מחשבה של פסול פוסלת את הקורבן אלא במי שראוי לעבודה ובדבר הראוי לעבודה ובמקום הראוי לעבודה.

דף כז

דף כז עמוד א

- ריש לקיש חולק על שמואל, וסובר שכוונת המשנה (בדף הקודם) היא שאם זרק שלא במקומה ובמחשבה לאכול בשר חוץ לזמנו פסול, ופסול ממש ואף הבעלים לא נתכפרו. (ומסכים עם שמואל שדם שניתן שלא במקומו בשתיקה מכפר כאילו ניתן במקומו).
- רבי יוחנן חולק על שמואל וריש לקיש, וסובר שזריקה שלא במקומה איננה נחשבת כמו זריקה במקומה גם כשזרק את הדם בשתיקה ללא מחשבת פסול (אך מכל מקום קלט המזבח את הדם ולא יאספנו לזורקו שנית).

דף כז עמוד ב

- רב נחמן בר יצחק מביא הוכחה מברייתא לדברי רבי יוחנן, שקיימת שיטה הסוברת שאף על פי שזריקה שלא במקומה לא נחשבת כבמקומה, מכל מקום קלט המזבח את הדם ולא יאספנו לזורקו שנית.
- לדעת רבי אלעזר: מזבח הפנימי מקדש פסולים (ואפילו אלו שאינם ראויים לו), שאם עלו עליו לא ירדו.

דף כח

דף כח עמוד א

- לדעת שמואל (הסובר, שעור אליה נחשב כאליה, ונקטר על המזבח): התנא של המשנה (שבסוף העמוד הקודם) הוא רבי אליעזר, הסובר ש"מחשבין מאכילת מזבח לאכילת אדם ומאכילת אדם לאכילת מזבח".
- לדעת רב הונא: עור אליה לא נחשב כאליה לעניין מצות הקטרה.
- לדעת רב חסדא: עור אליה נחשב כאליה לעניין מצות הקטרה, אך המשנה עוסקת באליה של גדי שאינה קרבה אלא נאכלת.
- מסוף עמוד זה ועד תחילת הדף הבא, הגמרא מבררת את המקור לכך שמחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו פוסלת והאוכל מקורבן שחשב עליו חוץ לזמנו חייב כרת.

דף כח עמוד ב

- נותר דומה למחשבת חוץ לזמנו בשני דברים, ומחשבת חוץ למקומו דומה למחשבת חוץ לזמנו בארבעה דברים.
- הטעם שהפסוק "וְאֶכְלֹי עֹנֹו יִשָּׂא" עוסק דווקא בנותר, הוא בגלל שיש גזירה שוה ('קדש' 'קדש') המלמדת על כך.
- רבא דורש את הפסוק הארוך "וְאִם הָאָכַל יֶאֱכַל מִבֶּשֶׂר זָבַח שְׁלָמִיו..." ולומד ממנו מספר הלכות.

דף כט

דף כט עמוד א

- לדעת רבא: מחשבת חוץ למקומו - אינה פוסלת אלא או בקודשי קודשים שחישב עליהם לאוכלם חוץ לעזרה או בקודשים קלים שחישב לאוכלם חוץ לעיר.
- הגמרא מביאה ברייתא הדורשת ומוכיחה שפיגול חל על ידי מחשבה בשעת העבודה לאכול את הבשר חוץ לזמנו (ולא על ידי אכילת הבשר בפועל לאחר זמן).

דף כט עמוד ב

- אין אשתו של אדם מתה אלא אם כן מבקשים ממנו ממון (רש"י: שגזל) ואין לו.
- דרשת רבי ינאי מהפסוק "לא יתְשֵׁב" - ללישנא הראשונה: מחשבת פסול מוציאה מיד פיגול, ללישנא השניה: המחשב בקודשים מחשבת פסול לוקה לדעת רבי יהודה.
- לדעת חכמים מחשבות מוציאות זו מזו, ולדעת רבי יהודה אם מחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום הרי זה פיגול - לדעת אילפא: המחלוקת היא בשתי עבודות, אבל בעבודה אחת מחשבות מוציאות זו מזו, ולדעת רבי יוחנן: המחלוקת היא אף בעבודה אחת.

דף ל

דף ל עמוד א

- האומר "הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים" - לדעת רבי מאיר: הרי זו תמורת עולה, לדעת רבי יוסי: אם לכך נתכוון תחילה, הואיל ואי אפשר להוציא שתי שמות כאחת, דבריו קיימים.
- האומר "הרי זו תמורת עולה ושלמים" או "הרי בהמה זו לחצות לעולה ושלמים" - לדעת אביי: רבי מאיר מודה שדבריו קיימים, לדעת רבא: גם בזה רבי מאיר חולק.
- לדעת רב דימי: רבי מאיר סובר כמו רבי יהודה הסובר "תפוס לשון ראשון" (ונחלק רבי מאיר על רבי יוסי הסובר אין אומרים "תפוס לשון ראשון").

דף ל עמוד ב

- לדעת רבה בר בר חנה בשם רבי יוחנן: רבי מאיר לא סובר כמו רבי יהודה הסובר "תפוס לשון ראשון" (ונחלק רבי מאיר על רבי יוסי בפירוש דעתו של אדם שאמר "תמורת עולה תמורת שלמים").
- למסקנת הגמרא: גם במקרה שאמר "כזית למחר וכזית בחוץ" (ולא רק במקרה שאמר "כזית למחר כזית בחוץ") חולק רבי יהודה וסובר שאומרים "תפוס לשון ראשון", ולכן זה פגול וחייבים עליו כרת.

דף לא

דף לא עמוד א

- חשב לאכול חצי זית חוץ לזמנו ואחר כך חשב לאכול חצי זית חוץ למקומו ואחר כך חשב לאכול חצי זית חוץ לזמנו - לדעת רבא (ורב אשי): פיגול (כי מצטרפים שני חצאי הזיתים של מחשבת חוץ לזמנו), לדעת רב המנונא: לא פיגול (אלא פסול). (וכל אחד מהם מביא סיוע לדבריו ממשנה).
- רב דימי בשם בר קפרא: חצי זית חוץ למקומו וחצי זית חוץ לזמנו וחצי זית חוץ לזמנו - פיגול.
- רבין בשם בר קפרא: חצי זית חוץ לזמנו וחצי זית חוץ לזמנו וחצי זית חוץ למקומו - פיגול.
- רב אשי בשם בר קפרא: חצי זית חוץ לזמנו וכזית חציו חוץ למקומו וחציו חוץ לזמנו - פיגול.
- חישב בשעת שחיטת הזבח שיאכלוהו כלבים או אש למחר - הרי זה פיגול.

דף לא עמוד ב

- חישב ששני בני אדם יאכלו כל אחד חצי זית (במחשבת חוץ לזמנו או חוץ למקומו) - מצטרפים.
- רבא מסתפק מה הדין כאשר חישב לאכול כזית (במחשבת חוץ לזמנו או חוץ למקומו) במשך זמן של יותר מכדי אכילת פרס.
- הסיפא של המשנה (כט עמוד ב) - לדעת רבי ידמיה: הסיפא כדעת רבי אליעזר (הסובר שמחשבים מאכילת אדם לאכילת מזבח ולהיפך), לדעת אביי: אפשר לומר שהסיפא גם כדעת חכמים.
- תחילת המשנה הראשונה של **פרק שלישי**, המתחיל בסוף עמוד זה, מבארת ששחיטה כשירה בזרים, נשים, עבדים וטמאים.

דף לב

דף לב עמוד א

- שחיטה כשירה בזר לכתחילה, אך המשנה נקטה לשון של דיעבד בגלל ששנתה גם טמא, וטמא לכתחילה לא ישחט שמא יגע בבשר.
- הדרשה מפסוק (המובאת בברייתא), ששחיטה כשירה רק בטהורים ולא בטמאים, איננה דרשה גמורה אלא רק אסמכתא מדרבנן.

דף לב עמוד ב

- לדעת שמעון התימני: גם השוחט צריך להיות בעזרה.
- לדעת עולא בשם ריש לקיש: טמא שהכניס ידו לפנים העזרה - לוקה ("ביאה במקצת שמה ביאה").
- למסקנת הגמרא: רב יוסף מדייק מדברי עולא, שאם רובם של ישראל היו טמאים בערב הפסח טומאת מת ונעשו לאחר מכן טמאים בטומאת זיבה - הואיל והותרו לטומאתם הותרו לזיבתם.

"אהוב לך את המצוה הדומה למת מצוה שאין לה עוסקים, כגון שתראה מצוה בזויה או תורה שאין לה עוסקים כגון שתראה שבני עירך לומדים מועד וסדר נשים - תלמוד סדר קדשים".

(ספר חסידים רסא)

דף לג

דף לג עמוד א

- הגמרא מביאה סיוע לדעת עולא (שבעמוד הקודם), הסובר ש"ביאה במקצת שמה ביאה", אך רב יוסף דוחה את הסיוע (ומבאות שתי לישנות כיצד רב יוסף דוחה את הסיוע).
- כל הסמיכות צריכות להיות תכף לסמיכה שחיטה חוץ מזו של אשם מצורע, והגמרא מביאה שתי לישנות בדעת רב אדא בר מתנה לטעם של דין זה.

דף לג עמוד ב

- לדעת רבינא, מה שעולא אמר, ש"ביאה במקצת שמה ביאה", זה רק בנוגע לחיוב מלקות אך לא לענין חיוב כרת.
- טמא שנגע בקודש - לדעת ריש לקיש: לוקה, לדעת רבי יוחנן: אינו לוקה.
- המקור לאזהרה לאוכל בשר קודש - לדעת ריש לקיש: מהפסוק "בְּכֹל קֹדֶשׁ לֹא תִגַּע", ולדעת רבי יוחנן: בגזירה שוה מביאת מקדש. (והגמרא מביאה ברייתא כדעת ריש לקיש).

דף לד

דף לד עמוד א

- טמא שאכל בשר קודש לפני זריקה - לדעת ריש לקיש: לוקה, לדעת רבי יוחנן: אינו לוקה.
- בשר קורבן שנטמא ואכלו אדם טהור לפני זריקה - לדעת אביי: לדברי הכל לוקה, לדעת רבא: לדברי הכל אינו לוקה.
- למסקנה: המעלה אברי בהמה טמאה על גבי המזבח - אין לוקים עליו (ועובר בעשה), המעלה אברי חיה טהורה על גבי המזבח - לדעת רבי יוחנן עובר בעשה, ולדעת ריש לקיש לא עובר בעשה (ורבא מקשה על דבריו).

דף לד עמוד ב

- מי שהוא פסול לעבודה וקיבל את הדם וזרקו על גבי המזבח - הזריקה לא נחשבת לזריקה לעניין זה שהדם הנשאר בצוואר הבהמה נחשב לשיירי הדם ואינו ראוי לזריקה על גבי המזבח (כך לפי הלישנא הראשונה, אך לפי הלישנא השניה ספק הוא מה הדין).
- קורבן חטאת שקיבל את דמו בשתי כוסות והזה מדמו של כוס אחת את ארבע המתנות על גבי המזבח - נחלקו חכמים ורבי אלעזר ברבי שמעון אם הדם שבכוס האחר דחוי וכסול או שנעשה שיריים (ושופכים אותו על יסוד המזבח).
- לדעת רבא: המשנה (בתחילת הפרק) היא כדעת חנן המצרי (הסובר שאין דין דחויין), ולדעת רב אשי: המשנה היא אף כדעת החולקים על חנן המצרי (ולדעתם כל דבר שבידו להכשירו לא נעשה דחוי).

דף לה

דף לה עמוד א

- האוכל את דם התמצית - עובר באיסור לא תעשה, ולדעת רבי יהודה חייב כרת.
- לדעת כולם: דם התמצית פסול לזריקה ואינו מכפר, ולדעת רבי יהודה: אם דם התמצית מעורב עם דם כשר, אינו מבטל את הדם הכשר ואפשר לזורקו.
- לדעת חכמים: פוקקים את העזרה בערב פסח, כי זה שבח לבני אהרן שיהלכו עד ארכובותיהם בדם (בזמן הולכת עצים למערכה).
- הדם והדיו והדבש והחלב - יבשים חוצצים, לחים אין חוצצים.
- לדעת רבי אלעזר: יש דברים שהמחשבה בהם אינה מפגלת, אך אם נתפגל הקורבן על ידי דבר אחר אף הם מתפגלים.

דף לה עמוד ב

- הגמרא (החל מסוף העמוד הקודם) מביאה שתי ראיות לדעת רבי אלעזר ודוחה אותן, ומביאה קושייה של רבה על דעת רבי אלעזר ומתרצת, ולבסוף מביאה את רבא שמוכיח מהמשנה (שבעמוד א) כדעת רבי אלעזר.
- לדעת רבי עקיבא: בעל מום שעלה על המזבח לא ירד, ורבי יוחנן מבאר שדין זה לא נאמר אלא רק בדוקין שבעין וכן לא נאמר אלא רק אם קדם הקדשם את מומם.
- לדעת רבי יוחנן: רבי עקיבא מודה בעולת נקבה שאם עלתה על המזבח תרד (כי אין עולה באה אלא מזכרים, ולכן נחשב כקדם מומה להקדשה).

דף לו

דף לו עמוד א

- למסקנת הגמרא: הטעם של רבי יהודה (הסובר, שאם שחט במחשבה להניח את דמו או את אימוריו למחר או להוציאם לחוץ, פסול) הוא מסברה.
- נחלקו תנאים בדעת רבי יהודה מה הדין במקרה שחישב בשעת שחיטת קורבן חטאת להכניס את דמה לתוך ההיכל (נחלקו אם הקורבן פסול או כשר).

דף לו עמוד ב

- השוחט חטאת בדרום - נחלקו התנאים בדעת רבי יהודה אם סובר שחייב מלקות או לא.
- הגמרא דוחה את דברי רבי אבא, הסובר שרבי יהודה מודה שהקורבן נעשה פיגול במקרה שחישב להניח את הדם למחר וחישב בעבודה השניה על מנת לאכול מבשרו חוץ לזמנו.
- לדעת רבינא בר סילא: אם חישב בשעת עבודת הזבח שיאכלוהו טמאים למחר - הקורבן נעשה פיגול, וחייב כרת על אכילתו.
- לדעת רב דימי בר חנינא: בשר קורבן פסח שלא נצלה ולחמי תודה שלא הורמו - אם אכל מהם בטומאת הגוף, חייב כרת.
- הגמרא בתחילת **פרק רביעי**, המתחיל בסוף עמוד זה, מבררת את המקור לכך ש"כל הניתנין על מזבח החיצון שנתן במתנה אחת כיפר".

דף לז

דף לז עמוד א

- בסוף העמוד הקודם, הברייתא לומדת מהפסוק "וְדָם זִבְחֶיךָ יִשְׂפָּךְ" ש"כל הניתנין על מזבח החיצון שנתן במתנה אחת כיפר" - והגמרא בעמוד זה מקשה שהפסוק נדרש ללימוד אחר ומתרת, וכך שוב מקשה עוד שתי פעמים ומתרת.
- הברייתא הראשונה בעמוד לומדת מהפסוק "וְדָם זִבְחֶיךָ יִשְׂפָּךְ" שכל הדמים טעונים מתן יסוד למזבח.
- ברייתא אחרת לומדת מפסוק זה שה"ניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה יצא".
- מעשר בהמה ופסח טעונים מתן דמים ואימורים לגבי המזבח - רבי ישמעאל לומד זאת מהפסוק "וְדָם זִבְחֶיךָ יִשְׂפָּךְ", ורבי יוסי הגלילי לומד זאת מהפסוק "דָּמָם... חֶלְבָּם...".

דף לז עמוד ב

- בכור בעל מום - ניתן לכוהן (והגמרא מבררת את המקור לכך לדעות השונות).
- תמורת מעשר ופסח - אינם קרבים (והגמרא מבררת את המקור לכך לדעות השונות).
- התנאים שדרשו את הפסוק "וְדָם זִבְחֶיךָ יִשְׂפָּךְ" לדרשה אחרת, לומדים מחטאת ש"כל הניתנין על מזבח החיצון שנתן במתנה אחת כיפר".
- הגמרא מבררת את טעם מחלוקת בית הלל ובית שמאי, שנחלקו אם בדיעבד רק מתנה אחת מעכבת בחטאת או שתי מתנות.

דף לח

דף לח עמוד א

- הגמרא מביאה ברייתא ובה המקור לדעת בית הלל הסובר שחטאת שניתנה במתנה אחת כשירה ("יְכַפֵּר" "יְכַפֵּר" "יְכַפֵּר"), וזאת לאחר שבעמוד הקודם הובאה דעתו של רב הונא שהביא מקור אחר.
- לא מצינו דמים שחציים ניתנים למעלה מחוט הסיקרא וחציים ניתנים למטה מחוט הסיקרא.

דף לח עמוד ב

- קורבן חטאת - לדעת בית שמאי: שתי מתנות מתירות את האימורין ואת הבשר ומכילות את הקורבן אם נתנם במחשבת פיגול, ולדעת בית הלל: מתנה אחת. (ובשאר הזבחים: מתנה אחת לדעת כולם).
- רבי יוחנן ורב פפא מבארים דינים שונים שנוהגים בשלוש המתנות האחרונות של קורבן חטאת.

דף לט

דף לט עמוד א

- הגמרא דנה בהוכחה שהביא רב כפא לדבריו (בסוף העמוד הקודם) שגם בשלוש המתנות האחרונות של חטאת אם ניתז מדם החטאת על הבגד הבגד טעון כיבוס.
- לדעת רבי נחמיה: שיירי הדם שהקריבן בחוץ - חייב.
- הגמרא מביאה ברייתא המבארת את המקור לדין המשנה ש"כל הניתנין על המזבח הפנימי שחיסר אחת מן המתנות לא כיפר".

דף לט עמוד ב

- הברייתא מסוף העמוד הקודם ממשיכה לאורך כל העמוד, ובעמוד הבא הגמרא מבארת ברייתא זו.
- שעירי עבודת כוכבים מכפרים על עבירת מצוה ידועה, ובניגוד לשעירי רגלים וראשי חודשים.
- הזאות מעכבות בכל מקום, לעומת סמיכה ושירים.

"ראיתי לדבר דבר בחלקי הקרבנות. ואכלול מיניהם קודם שאתחיל לפרש הסדר הזה. ואשר הביאני לכך עם היות חילוקיהן דבר מבואר, וכולן מפסוקי התורה, ואי אפשר לחדש בהן ולא לדקדק - היות הענין זה, רוצה לומר ענין הקרבנות, כבר אבד בעונותינו הרבים, ואין משגיחין בו אלא מעט מבני אדם, ואין זכרו מורגל אצל שום אדם, ואפילו נשא ונתן בו. לפי שאין שם מעשה לקיים ההרגל, ואין שואל ואין דורש ואין מבקש על שום דבר מהן כל עיקר, עד שנשתנו בו החכם הגדול עם הסכל מן ההמון. ורוב התלמידים אינן יודעים מן הקרבנות אפילו מה שנאמר בהם פסוקים רבים."

(הקדמת הרמב"ם לסדר קדשים)

דך מ

דך מ עמוד א

- הגמרא לאורך כל העמוד מבארת את הברייתא שבעמוד הקודם.
- פרה אדומה ומצורע הבא להיטהר מנגעו - שניהם טעונים שבע הזאות, והזאות אלו מעכבות.
- הגמרא מקשה מדוע הברייתא הצריכה לימוד מיוחד שגם ארבע המתנות שצריך לתת על הקרנות של המזבח הפנימי מעכבות את הכפרה - ומביאה את תירוצו של רבי ירמיה ואת תירוצו של אביי.

דך מ עמוד ב

- מזבח חדש שעדיין לא הקטירו עליו קטורת מעולם - אינו כשר להזות עליו את ההזאות של הפר.
- הגמרא מביאה ברייתא כדעת רב פפא, שלא הוצרך הפסוק להקיש פר יום הכיפורים לפר העלם דבר של ציבור אלא כדי ללמוד ממנו את ההלכות שנתרבו מ"את בדם וטבילה" (כך לדעת רבי, אך לדעת רבי ישמעאל אין צורך בהיקש כדי ללמוד הלכות אלו, שהרי יש ללמוד אותן בקל וחומר).

דף מא

דף מא עמוד א

- לדעת תנא דבי רבי ישמעאל: דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בקל וחומר.
- לדעת רב פפא בביאור דעת רבי ישמעאל (והגמרא מביאה ברייתא כמותו): התורה כתבה את המילה "לפר" כדי שפר העלם דבר של ציבור לא יהיה דבר הלמד בהיקש שאינו חוזר ומלמד בהיקש.
- דין הקטרת יותרת הכבוד ושתי הכליות בשעירי עבודת כוכבים נלמד בהיקש מפר העלם דבר של ציבור.

דף מא עמוד ב

- לדעת חכמים: פיגול נעשה רק אם פיגל בכל מתירי המנחה, ורבי מאיר חולק.
- לדעת רבי שמעון בן לקיש: הטעם של רבי מאיר הוא לא כי הוא סובר ש"מפגלים בחצי מתיר", אלא בגלל שסובר שכל העושה דבר מה בלא מחשבה אנחנו אומרים שעל דעת הראשונה הוא עושה את מעשיו (והגמרא דוחה את ניסיון ההוכחה שלו מהמשנה לכך).

"הלימוד בסדר קדשים עמוק עמוק מי ימצאנו".

(מהרש"ם בהסכמה לספר ליקוטי הלכות)

דף מב

דף מב עמוד א

- הגמרא מביאה ברייתא ומקשה ממנה על דעת ריש לקיש (הסובר שהטעם של רבי מאיר הוא לא כי הוא סובר ש"מפגלים בחצי מתיר", אלא בגלל שסובר ש"כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה"), ומביאה שלושה תירוצים (רב יצחק בר אבין, רבא, רב אשי), והתירוצים נדחו.
- בברייתא מובא: בדמים הניתנים על המזבח הפנימי, ופיגל בין בראשונה בין בשניה ובין בשלישית, לדעת רבי מאיר: פיגול וחייבין עליו כרת, ולדעת חכמים: אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר - ונחלקו האמוראים (רב יצחק בר אבין, רבא, רב אשי) כיצד לפרש את הברייתא.

דף מב עמוד ב

- כהרצאת כשר כך הרצאת פסול - מה הרצאת כשר עד שיקרבו כל מתיריו, אף הרצאת פסול עד שיקרבו כל מתיריו (היינו: אין הקורבן נעשה פיגול אם נוסף בו פסול אחר מלבד פסול הפיגול).
- הגמרא מביאה ברייתא נוספת ומקשה ממנה על דעת ריש לקיש, ומסיימת ב"קשיא".
- המשנה מפרטת דברים שאין חייבים עליהם כרת באכילתם משום פיגול.

דף מג

דף מג עמוד א

- כל שיש לו מתירים או לאדם או למזבח - חייבים עליו משום פיגול.
- עולא חידש, שאף קומץ נידון כולו כחלק אחד, ולכן אם עלה למזבח קומץ של פיגול ואחזה האש בחלק ממנו, אף אם ירד הקומץ מהמזבח, יעלה אותו כולו בחזרה.

דף מג עמוד ב

- לדעת רב אחאי: קומץ של מנחה שנתכגלה, שאת חציו העלו על גבי המזבח ואחזה בו האש, מעלים אף את החצי שנשאר בארץ.
- לדעת רבי יוחנן: נותר וטמא שעלו על גבי המזבח ואחזה בהן האש - פקע מהם איסורם ואינו חייב על אכילתם. (לפי רש"י ע"פ הגהות הב"ח: דין זה לא נאמר בנוגע לפיגול).
- "והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה וטמאתו עליו ונכרתה הנפש ההוא מעמיה" - בברייתא מובאות ארבע דעות של תנאים המוכיחות שהפסוק עוסק בטומאת הגוף ולא בטומאת בשר.

דף מד

דף מד עמוד א

- הגמרא מביאה ברייתא המלמדת את המקור לדין המשנה, שכל שיש לו מתירים או לאדם או למזבח חייבים עליו משום פיגול.
- "אמרי במערבא: כל מקום שאתה מוצא שני כללות הסמוכים זה לזה - הטל פרט ביניהם ודונם בכלל ופרט".
- הגמרא מקשה שהרישא של הברייתא היא כדעת רבי מאיר והסיפא של הברייתא היא כדעת חכמים, ומביאה שלושה תירוצים (שניים מהם בעמוד הבא), ודוחה את התירוץ הראשון.
- נסכי בהמה הבאים עם הזבח - לדעת רבי מאיר: חייבים עליהם משום פיגול.

דף מד עמוד ב

- לוג שמן של מצורע הבא עם האשם - לדעת רבי מאיר: חייבים עליו משום פיגול.
- הגמרא מביאה ברייתא המלמדת את המקור לכך שבשר חטאת העוף נאכל לכוהנים.
- גזל הגר שלא הספיק להשיב לו עד שמת ללא יורש - ניתן לכוהנים, והוא כממון של חולין ואין בו שום קדושה.
- בענין פיגול בפרים הנשרפים ושעירים הנשרפים, לדעת רבי אלעזר משום רבי יוסי הגלילי: פיגל בדבר הנעשה בחוץ - פיגל, פיגל בדבר הנעשה בפנים - לא פיגל.

דף מה

דף מה עמוד א

• לומדים את מסכת זבחים, אך שאינו נוגע לנו למעשה, משום "דרוש וקבל שכר".

• נאמר בברייתא: "קדשי עובדי כוכבים לא נהנין ולא מועלין ואין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא ואין עושין תמורה ואין מביאין נסכים אבל קרבנן טעון נסכים דברי רבי שמעון, אמר רבי יוסי רואה אני בכולן להחמיר". (והגמרא מבררת את המקורות לדינים אלו).

דף מה עמוד ב

- דם של קורבן של עובד כוכבים שנטמא וזרקו כוהן על המזבח - לא הורצה הקורבן (והמקור לכך הוא מהמילים "לְרִצּוֹן לָהֶם").
- במשנה מובא שלדעת ת"ק דברים שאין חייבים עליהם משום פיגול, חייבים עליהם משום נותר ומשום טמא, והגמרא מביאה ברייתא המלמדת את המקור לדין זה.

הצלה מכל צרה

"כתוב בזוהר הקדוש דזכות הקרבנות מועלת כל כך שאפילו הקטרוג לאיכול להרע לו אלא עליו ללמד זכות, וכאמרם ז"ל 'אתא מלא קומצא דידכו...'. היינו לימוד מעשה הקמיצה, שעולה במקום הקרבן. ולהורות בא, שאפילו בעת שצר לו לאדםמאד, אל יפטור עצמו מלימוד עניני הקרבנות דבר יום ביומו, וינצל מכל צרה".

(חפץ חיים על התורה פרשת צו)

דף מו

דף מו עמוד א

- אין לך דבר שנעשית מצוותו ומועלים בו, חוץ מ: תרומת הדשן, בגדי כהונה (לדעת חכמים), ועגלה ערופה.
- יש שלושה פסוקים הממעטים את הדם, ומהם לומדים למעט את הדם ממעילה מנותר ומטומאה (וכן לא חייבים על דם משום פיגול, אך דין זה כבר ידוע).

דף מו עמוד ב

- רבי יוחנן מבאר מדוע התורה כתבה שלוש פעמים כרת בטמא שאוכל שלמים.
- במשנה (בדף הקודם) נחלקו חכמים ורבי שמעון אם חייבים משום טומאה על דברים שאינם ראויים לאכילה - לפי רב טביומי: נחלקו האמוראים אם המחלוקת היא רק בטומאת בשר (אך בטומאת הגוף לדברי הכל אינו לוקה) או אך בטומאת הגוף, ולפי רב כהנא: נחלקו האמוראים אם המחלוקת היא רק בטומאת הגוף (אבל בטומאת בשר לדברי הכל לוקה) או אך בטומאת בשר.
- לשם ששה דברים הזבח נזבח: לשם זבח, לשם זובה, לשם השם, לשם אשים, לשם ריח, לשם ניחות, והחטאת והאשם לשם חטא. (והגמרא מביאה את המקור לכך).
- חטאת ששחטה לשם עולה - פסולה, לשם חולין - כשירה.

דף מז

דף מז עמוד א

- המתעסק בקודשים ושוחט בלי כוונה - פסול, ואף בדיעבד. (והגמרא מביאה את המקור לכך).
- לדעת רבי יוסי (במשנה בעמוד הקודם) דיני מחשבה שנאמרו בקורבן אינם תלויים אלא בדעת העובד ולא בדעת הבעלים, ולדעת רבי אלעזר ברבי יוסי (בברייתא בעמוד זה) אף בדעת הבעלים (ואביי מביא שני תנאים נוספים שסוברים כך).
- **פרק חמישי** ("איזהו מקומן של זבחים"), המתחיל בעמוד זה, מבאר באלו מקומות בבית המקדש נעשית שחיטתם וקבלת דמם של הקורבנות השונים, וכן פרטים נוספים. (ובכל הפרק אין מחלוקת).

דף מז עמוד ב

- המשנה בתחילת הפרק שנתה "קדשי קדשים שחיטתן בצפון" אך לא הוסיפה לשנות "וקיבול דמן בכלי שרת בצפון" בגלל שדין זה אינו נכון בנוגע לאשם מצורע (כי קיבול דמו הוא גם ביד).
- אשם מצורע - שני כהנים מקבלים את דמו, אחד ביד ואחד בכלי, זה שקיבלו בכלי בא לו אצל מזבח וזה שקיבלו ביד בא לו אצל מצורע.

פרק חמישי ממסכת זבחים (פרק "איזהו מקומן")
מפורסם מפני שיש הנוהגים לומר אותו לפני תפילת
שחרית. פרק זה מסכם את סוגי הקורבנות ומקומן.
והטעם לכך מובא בטור (או"ח סי' נ): "וקבעו לשנות
משנת איזהו מקומן וברייתא דרבי ישמעאל אומר
בי"ג מדות אחר פרשת התמיד, משום הא דאמר
רב ספרא (קידושין ל.) 'לעולם ישלש אדם שנותיו
שליש במקרא שלישי במשנה שלישי בתלמוד'..."

דף מח

דף מח עמוד א

- המשנה בתחילת הפרק פתחה בדין חטאת ששחיתתה בצפון ולא בדין עולה ששחיתתה בצפון, כי חביב לתנא לשנות תחילה דבר שנלמד מדרשה.
- הגמרא מבררת את המקור לכך ששחיתת עולה (מהצאן ומהבקר) היא בצפון.
- רבי עקיבא וחכמים נחלקו אם חייבים אשם תלוי על ספק מעילות.
- רב פפא סובר שלדעת כולם לומדים "עליון מתחתון".
- לדעת כולם: "אין גזירה שוה למחצה".
- לדעת כולם: היקש עדיף מגזירה שוה.
- הגמרא מבררת את המקור לכך ששחיתת החטאות וקבלת דמן נעשות בצפון (לכתחילה ואף בדיעבד).

דף מח עמוד ב

- הגמרא מבררת לאיזה צורך נאמר "אותו" בשעיר נשיא - הגמרא מביאה ארבע אפשרויות, ורק האפשרות השניה נשארת למסקנה.
- "על ראש השעיר" - לדעת רבי יהודה: לרבות שעיר נחשון לסמיכה, לדעת רבי שמעון: לרבות שעירי עבודת כוכבים לסמיכה.
- רבי אחיא למד מהפסוק "וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יָרֵךְ הַמִּזְבֵּחַ צֶפֶןָה" שאין השוחט צריך לעמוד גם הוא בצפון.
- מליקת בן עוף ושחיתת קורבן פסח - לא צריכות להיות בצפון העזרה.
- הגמרא מבררת את המקור לכך ששחיתת וקבלת הדם בעולה צריכות להיות בצפון אף בדיעבד.

דף מט

דף מט עמוד א

- אוכל שקנו בכסף מעשר שני ונטמא האוכל - לדעת ת"ק: יפדה, לדעת רבי יהודה: יקבר.
- תחילת הקדש אינו חל על בעל מום קבוע ליקדש קדושת הגוף, אך תמורה כן חלה על בעל מום קבוע.
- פסח אינו טעון סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק, אך מותר הפסח כן טעון סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק.
- הגמרא מבררת את המקור לכך שאשם טעון צפון לשחיטה ולקבלה, לכתחילה ואף בדיעבד.
- דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש - אי אתה רשאי להחזירו לכללו עד שיחזירנו הכתוב לכללו בפירוש.

דף מט עמוד ב

- בקודשים דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש - רבינא לומד זאת מאשם מצורע שהוקש לחטאת ועולה, ורבא לומד זאת מ"כֹּאֲשֵׁר יוֹרֵם" האמור בפר כוהן משיח.
- הגמרא מוכיחה שדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בגזירה שוה, אך רבי יוחנן דוחה זאת וחולק.
- דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בקל וחומר.

דף נ

דף נ עמוד א

- הגמרא דוחה את הניסיון של רבי ירמיה להוכיח שדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בבנין אב.
- לדעת רב פפא: דבר הלמד בגזירה שוה - חוזר ומלמד בהיקש.
- דבר הלמד בגזירה שוה - חוזר ומלמד בגזירה שוה.

דף נ עמוד ב

- דבר הלמד בגזירה שוה - חוזר ומלמד בקל וחומר.
- הגמרא מסתפקת האם דבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בבנין אב.
- דבר הלמד בקל וחומר - חוזר ומלמד בהיקש (לשיטת רב פפא, אך לחולקים על רב פפא הגמרא נשארת בספק).
- דבר הלמד בקל וחומר - חוזר ומלמד בגזירה שוה.
- דבר הלמד בקל וחומר - חוזר ומלמד בקל וחומר.
- הגמרא (בתחילת העמוד הבא) דוחה את הניסיון של רבי ירמיה להוכיח שדבר הלמד בקל וחומר חוזר ומלמד בבנין אב.
- לדעת רבי מאיר: שחיטת עוף של חולין ומליקת עוף של קודשים - מטהרות טריפתן מידי נבילה, לדעת רבי יהודה: אינן מטהרות, לדעת רבי יוסי: שחיטת עוף של חולין מטהרת ולא מליקת עוף של קודשים.

דף נא

דף נא עמוד א

- הגמרא מסתפקת האם דבר הלמד בבנין אב חוזר ומלמד בהיקש או בגזירה שוה או בקל וחומר או בבנין אב (ולמסקנת הגמרא [לפי תוס'] הגמרא מוכיחה שבנין אב חוזר ומלמד בבנין אב).

- הגמרא מביאה ברייתא המפרטת פסולים שונים שנאמר בהם ש"אם עלו לא ירדו" (דם שלן, אימורים שלנו, פסול יוצא, פסול עמא, פסול חוץ לזמנו, פסול חוץ למקומו, שקיבלו או זרקו כהנים פסולים את דמם).

- הגמרא מביאה ברייתא הדורשת שלושה דינים מהפסוקים בכר כוהן משיח ובפר העלם דבר של ציבור ובשעיר נשיא בהם נאמר לשפוך את הדם "אֶל יְסוּד מִזְבַּח הָעֹלָה" (הדין הראשון: יש לשפוך את השיריים של דם פר כוהן משיח דוקא ביסוד מזבח החיצון, הדין השני: אין יסוד למזבח הפנימי).

דף נא עמוד ב

- עמוד זה הוא אחד העמודים הקצרים ביותר בש"ס (שלוש שורות גמרא קצרות).

- הגמרא מפרשת את ההכרח ללימוד הדין השלישי שבברייתא שבעמוד הקודם (שיש דין שפיכת שיריים בכל הקורבנות הניתנים על המזבח החיצון אף באלו שלא נאמר בהם כך במפורש - וכך נלמד מהמילים "אֶל יְסוּד מִזְבַּח הָעֹלָה" האמור בשעיר נשיא).

דף נב

דף נב עמוד א

- לדעת רב אדא בר אהבה: רבי ישמעאל ורבי עקיבא נחלקו אם שפיכת שיריים של דם קורבן חטאת אל היסוד מעכבת או לא, ולדעת רב פפא (והגמרא מביאה ברייתא המסייעת לדבריו): כולם סוברים שלא מעכבת.
- לדעת רב פפא: רבי ישמעאל ורבי עקיבא נחלקו אם מיצוי חטאת העוף מעכב או לא.
- פר יום הכיפורים טעון לכתחילה מתן דמים ליסוד.

דף נב עמוד ב

- נחלקו התנאים בדעת רבי ישמעאל אם סובר שמיצוי חטאת העוף מעכב.
- רמי בר חמא מביא תנא וטוען שלדעת התנא שיריים (של חטאות פנימיות) מעכבים, ורבא דוחה את הוכחתו.
- חטאת שניתן דמה במזבח למטה מחוט הסיקרא ולא למעלה מחוט הסיקרא - פסולה.
- לדעה אחת באמוראים: רבי עקיבא ורבי יהודה סוברים ששיריים לא מעכבים, ולדעת אחרת באמוראים: רבי עקיבא ורבי יהודה נחלקו אם שיריים מעכבים או לא.

האר"י כתב (בשער הכוונות): עוד יש טעם אחר למה שנהגו לומר פרק איזהו מקומן לא זולתו, מפני שאין שום פרק בכל המשניות בלתי מחלוקת לבד פרק זה, ונקרא 'הלכה פסוקה', והנה בעליית העולמות (-שסדר הקרבנות היא העלאת עולם העשייה לעילא. עי"ש) אנו צריכים אל השלום ולא אל המחלוקת, ולכן בחרו פרק זה כנזכר.

דף נג

דף נג עמוד א

- נחלקו האמוראים (בדעת רבי) לגבי אופן נתינת דם החטאת על המזבח - לדעה אחת: נותן אמה אילך ואמה אילך, ולדעה השניה: מחטא ויורד כנגד חודו של קרן. (ובדעת רבי אלעזר ברבי שמעון לדעת כולם יכול לתת בכל האמה ולא רק בחודה).
- לדעת רבי: דמים העליונים (דם חטאת בהמה ודם עולת העוף) - ניתנים מחוט הסיקרא ולמעלה, דמים התחתונים - ניתנים מחוט הסיקרא ולמטה, ולדעת רבי אלעזר ברבי שמעון: בחטאת בהמה אין נותנים את דמה על גובה המזבח, שהרי עיקר מצוותה אינו אלא על הקרן עצמה שעל המזבח.
- לדעה ראשונה: דם חטאות פנימיות שופך על יסוד מערבי ודם חטאות חיצוניות שופך על יסוד דרומי, ולדעת רבי ישמעאל: זה וזה על יסוד מערבי, ולדעת רבי שמעון בן יוחאי: זה וזה על יסוד דרומי.

דף נג עמוד ב

- בתורה לא נאמר "קדשי קדשים היא" בפרשת קורבן עולה, ולכן הוצרך התנא ללמדנו שאף העולה היא מקדשי קדשים.
- נחלקו האמוראים לגבי אופן זריקת דם העולה על המזבח - לדעת רבי: נותן וחוזר ונותן, ולדעת שמואל: מתנה אחת כמין גמא. (ואף התנאים נחלקו בכך).
- קרן מזרחית דרומית של המזבח לא היה לה יסוד, לפי שלא היתה בחלקו של שבט בנימין.
- רצועה היתה יוצאה מחלקו של יהודה ונכנסה בחלקו של בנימין והיה בנימין הצדיק מצטער עליה בכל יום לנוטלה, לפיכך זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיזכן להקב"ה.

דף נד

דף נד עמוד א

- הגמרא מקשה ממשנה על מה שנאמר בעמוד הקודם (שלא היה יסוד בזוית מזרחית דרומית של מזבח העולה), ודוחה את הקושיה.
- "קרן מזרחית דרומית לא היה לה יסוד" - לדעת רב: לא היה לה יסוד בבניין, ולדעת לוי: לא היה לה יסוד בדמים.
- הגמרא מביאה הוכחה אחת כדעת רב, ושלוש הוכחות כדעת לוי - ודוחה את כל ההוכחות הללו.

דף נד עמוד ב

- 'זילך דוד ושמואל וישבו בנויות ברמה' - וכי מה ענין נויות אצל רמה? אלא שהיו יושבים ברמה ועוסקים בנויו של עולם (במציאת מקום ראוי על פי התורה לבניית בית המקדש).
- **"וְקָמַתְּ וְעָלִיתְּ אֶל הַמָּקוֹם" - מלמד שבית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל, וארץ ישראל גבוהה מכל ארצות.**
- על דבר זה, שישב דוד עם שמואל, ומצאו את המקום הראוי למקדש, נתקנא דואג האדומי בדוד.
- המשנה (בסוף העמוד) מבארת את דיני זבחי שלמי ציבור ואשמות.

דף נה

דף נה עמוד א

- הגמרא מבררת את המקור לכך שמקום שחיטת שלמי ציבור וקבלת דמם הוא בצפון העזרה.
- זבחי שלמי ציבור אינם נאכלים אלא לזכרי כהונה.
- הגמרא מבררת את המקור לכך שקורבן תודה ואיל נזיר נאכלים בכל העיר.
- הגמרא מבררת את המקור לכך שמקום שחיטתם של השלמים הוא בכל מקום בעזרה.

דף נה עמוד ב

- שלמים ששחטן קודם שייפתחו דלתות ההיכל - פסולים.
- אם פתח ההיכל מוגף - נחשב הפתח כמו פתח נעול.
- אם יש וילון פרוש כנגד פתח ההיכל - נחשב הפתח כמו פתח פתוח.
- אם מונח דבר גבוה כנגד פתח ההיכל ומכסיק בין מקום השחיטה לפתח ההיכל - הגמרא מסתפקת מה הדין.
- שני כשפשין היו בבית החליפות (בקרן זווית של האולם) כדי להכשיר את העזרה כולה לאכילת קודשי קודשים ולשחיטת קודשים קלים. (אך בסוף העמוד הבא מובא שאין צורך בפשפושין הללו כדי להכשיר את העזרה כולה לאכילת קודשי קודשים).

דך נו

דך נו עמוד א

- כל העזרה היתה 187 אמה על רוחב 135 אמה, ולשם כוהנים נכנסים ואוכלים שם קודשי קודשים ושוחטים שם קודשים קלים וחייבים משום טומאה.
- הלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש - נחשבות חול לעניין טומאה ולעניין זה שאין שוחטים שם קודשים קלים, ונחשבות קודש לעניין זה שהכוהנים אוכלים שם קודשי קודשים.
- הגמרא מבררת את המקור לכך שדם קורבן שלא נזרק נפסל בשקיעת החמה של יום השחיטה.

דך נו עמוד ב

- המחשב בשעת שחיטת השלמים על מנת לאכול את בשרם בליל היום השלישי - נחלקו חזקיה ורבי יוחנן אם זה נחשב למחשבת חוץ לזמנו או לא.
- האוכל בשוגג מבשר קורבן שלמים בליל היום השלישי לשחיטתו - נחלקו חזקיה ורבי יוחנן אם חייב קורבן חטאת על אכילת נותר בשוגג.
- הגמרא מביאה ברייתא הדנה לכמה זמן שלמים נאכלים ומתי שריפת הנותר מבשר השלמים.
- התנא של משנתנו הוא רבי יוסי הגלילי הסובר שמתן דם פסח ומעשר הוא בזריקה (כמו בכור) ולא בשפיכה.

דף נו

דף נו עמוד א

- הגמרא מבארת מדוע לא לומדים שמתן דמם של בכור מעשר ופסח יהיה "שתי מתנות שהם ארבע" כמו בקורבן עולה (וזאת על אף שלומדים בגזירה שוה מקורבן עולה שמתן דמם צריך להיות כנגד היסוד).
- המקור לכך שזמן אכילת בכור הוא שני ימים ולילה אחד - למסקנה: רבי עקיבא לומד זאת מהפסוק "לֶךָ יְהִיֶּה", ורבי ישמעאל לומד זאת מהיקש שהוקש בכור לשלמים (ודעתו של רבי טרפון שלמד בבניין אב נדחתה).
- רבי ישמעאל סובר ש"הימנו ודבר אחר הוי היקש", ורבי עקיבא חולק.

דף נו עמוד ב

- הגמרא (מסוף העמוד הקודם) מקשה שתי קושיות על רבי ישמעאל, ומתרצת.
- התנא של המשנה (דף נו ע"ב) הסובר שהפסח נאכל עד חצות הוא רבי אלעזר בן עזריה, אך רבי עקיבא חולק וסובר שנאכל עד הבוקר.

דף נח

דף נח עמוד א

- המשנה הראשונה בפרק שישי, המתחיל בעמוד זה, מביאה מחלוקת תנאים לגבי דין קודשי קודשים ששחטן בראש המזבח - לדעת רבי יוסי: כאילו נשחטו בצפון, לדעת רבי יוסי ברבי יהודה: רק חצי המזבח הצפוני נחשב כצפון העזרה (ובגמרא מובא שנחלקו בביאור כוונת הפסוק "וְזָבַחַתָּ עָלָיו אֶת עֲלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלֵמֶיךָ").
- רבי יוחנן מבאר שלדעת רבי יוסי המזבח כולו היה ממוקם בצפון העזרה (רבי יוחנן לא למד זאת מהמשנה אלא כך למד מרביתיו).
- רבי יוחנן מבאר שלדעת רבי יוסי ברבי יהודה אם שחטן כנגדן בקרקע פסולות.
- "מְזַבֵּחַ אֲדָמָה תַעֲשֶׂה לִּי" - שיהא מחובר באדמה, שלא יבננו לא על גבי מחילות ולא על גבי כיפין.

דף נח עמוד ב

- רבי זירא מנסה לברר (החל מסוף העמוד הקודם) האם יש משנה ממנה ניתן ללמוד שרבי יוסי סובר שכל המזבח ממוקם בצפון העזרה, וכך מנסה לדייק ממשנה במסכת תמיד, אך רב אדא בר אהבה ורב שרביא דוחים את דבריו (רב אדא טוען שהמשנה היא כדעת רבי יהודה ורב שרביא טוען שהיא כדעת רבי יוסי הגלילי).
- רבי יהודה סובר שהמזבח כולו היה ממוקם באמצע העזרה.
- רבי יוסי הגלילי סובר שהמזבח כולו היה ממוקם בצפון העזרה.

דף נט

דף נט עמוד א

- רבי אליעזר בן יעקב סובר שהמזבח כולו היה ממוקם בדרום העזרה.
- מזבח שנפגם - לדעת רב: קודשים שנשחטו בזמן שהמזבח כגום נפסלו, ולדעת רבי יוחנן: גם הקודשים שהיו בזמן שהמזבח נפגם ונשחטו לאחר שתיקנו את המזבח נפסלו (כי לדעתו: "בעלי חיים נדחים").
- לדעת רב: מזבח שנעקר - מקטירים קטורת במקומו.
- לדעת רבי יהודה: שלמה קידש את רצפת העזרה כדי להקריב עליה, ורבי יוסי חולק.

דף נט עמוד ב

- שטח המזבח של משה - לדעת רבי יוסי: חמש אמות על חמש אמות, לדעת רבי יהודה: עשר אמות על עשר אמות.
- גובה המזבח של משה - לדעת רבי יהודה: שלוש אמות, לדעת רבי יוסי: עשר אמות.
- גובה קלעי החצר - לדעת רבי יהודה: חמש אמות, לדעת רבי יוסי: חמש עשרה אמות.

דף ס

דף ס עמוד א

- רבי יהודה ורבי יוסי חולקים (בדף הקודם) בארבעה דברים, ומחלוקתם נובעת האם לדרוש את הגזירה שוה "רבוע" "רבוע" למזבח הנחושת שעשה משה מהמזבח של יחזקאל ("דנין חוץ מחוץ ואין דנין חוץ מפנים") או ממזבח הפנימי ("דנין כלי מכלי ואין דנין כלי מבנין").
- לדעת רבא: למרות שלדעת רבי יהודה שלמה המלך קידש את הרצפה בקדושת מזבח להקריב עליה, מודה רבי יהודה בדמים שצריך ליתנם דווקא על גבי המזבח. (והגמרא דוחה את הראיה שמביא רבא לדבריו).
- אכילת קודשים (שיירי מנחה, שאר קודשי קודשים, ולדעת אביי אף קודשים קלים) אסורה בזמן שהמזבח פגום, והגמרא מביאה את המקורות לכך.

דף ס עמוד ב

- רבי ישמעאל מביא את המקור לכך שבזמן הזה לא מעלים את המעשר שני כדי לאוכלו בירושלים (ללא פדיון).
- רבי ירמיה חולק על אביי וסובר שמותר לאכול קודשים קלים בזמן שאין מזבח, אך הגמרא (בעמוד זה ובעמוד הבא) דוחה את ההוכחה שלו לדבריו.

דף סא

דף סא עמוד א

- עמוד זה הוא אחד העמודים הקצרים ביותר בש"ס (שלוש שורות גמרא קצרות).
- בעמוד זה מובאות שתי אפשרויות כיצד לתרץ את קושיית רבי ירמיה על אביי (הסובר שאסור לאכול קודשים קלים בזמן שאין מזבח שלם).

דף סא עמוד ב

- לדעת רב: מזבח של משכן שילה - היה של אבנים. (והגמרא מקשה על כך מברייתא ומביאה שני תירוצים).
- כשבנו את בית המקדש השני, הוסיפו על שטח המזבח ארבע אמות מן הדרום וארבע אמות מן המערב - לדעת רב יוסף: כי לא היה גודלו הקודם מספיק להקטרת כל הקורבנות, ולדעת בר קפרא: כי סברו שהיין והמים המתנסכים על גבי המזבח צריכים להיבלע במזבח ולא להישפך ממנו על הרצפה, ולכן הרחיבו את מקום המזבח על מקום השיתין שבקרקע ועשו בו נקבים שהנסכים ירדו אליהם.

“זהנה ראינו בעו”ה שהסדר הזה הוא עלוב מאד שאין מצוי מי שילמוד בו ואפילו מי שלומדו אינו רואה לשם עיונו בו (לבד בחד מאלף מיחידי הדור) ואפילו מי שלומד הש”ס כסדר אינו מצוי שיעסוק בו בהתבוננות לידע היטב ביאור הסוגיא והמסקנא להלכה רק בהעברה בעלמא וכקורא פרשת הקרבנות.”

(חפץ חיים, תורה אור, הקדמה)

דף סב

דף סב עמוד א

- הגמרא מביאה שלוש דעות המבארות כיצד ידעו אנשי כנסת הגדולה היכן לבנות את המזבח כשבנו את בית המקדש השני.
- לדעת רבי אליעזר בן יעקב: שלשה נביאים עלו עמהן מן הגולה: אחד שהעיד להם על המזבח ועל מקום המזבח, ואחד שהעיד להם שמקריבים אף על פי שאין בית, ואחד שהעיד להם על התורה שתיכתב אשורית.
- קרן וכבש ויסוד וריבוע (ולדעת רבי: אף הכיור, ולדעת רבי יוסי ברבי יהודה: אף הסובב) - מעכבים את כשרות המזבח אם לא עשה אחד מהם, מדת ארכו ומדת רחבו ומדת קומתו של המזבח - אין מעכבים (ובלבד שלא יפחת ממידות המזבח שעשה משה).
- איזהו "פְּרָכָב"? - לדעת רבי: זה כיור (ציורים שנעשו מסביב למזבח למעלה מאמצעו), לדעת רבי יוסי ברבי יהודה: זה הסובב. (וחוץ מזה, היה גם כרכוב נוסף: שטח שהקיף את המערכה שבראש המזבח).

דף סב עמוד ב

- אורך ורוחב הגזירין שעשה משה למערכה במזבח שבמשכן - לדעת רבי ירמיה: אמה קצרה, לדעת רב יוסף: אמה מדויקת.
- הכבש היה דרומית למזבח - הגמרא מביאה שתי דעות למקור לכך (רב הונא וברייתא).
- כל פינות שאתה פונה לא יהיו אלא דרך ימין.
- הכבש לא נגע במזבח אלא היה מרוחק ממנו מעט (והגמרא מביאה את המקור לכך).
- שני הכבשים הקטנים שיצאו מהכבש הגדול (אחד פנה ליסוד ואחד לסובב) - היה אויר בינם לבין המזבח (והגמרא מביאה את המקור לכך).

דף סג

דף סג עמוד א

- כל הכבשים שהיו במקדש היה להם שיפוע שלש אמות לאמה גובה, חוץ מכבש הגדול של מזבח שהשיפוע שלו היה מתון יותר.
- במשנה נאמר שהמנחות היו נקמצות בכל מקום בעזרה, והגמרא מביאה את דעתו של רבי אלעזר הסובר שמנחה שנקמצה בהיכל כשירה.
- הלימוד מהמילים "וְקִמַּץ מִשֶּׁם" - לדעת ת"ק: יש לקמוץ ממקום שרגלי הזר עומדות, לדעת בן בתירא: אם קמץ בשמאל יחזור ויקמוץ בימין.
- לדעת רבי יוחנן: שלמים ששחטם בהיכל כשרים.
- החל מהמשנה בסוף העמוד ועד סוף הפרק הבא, עוסקות המשניות בדיני קורבנות העוף.

דף סג עמוד ב

- הגמרא מבררת את המקור לכך שחטאת העוף היתה נעשית על קרן דרומית מערבית.
- לדעת ת"ק: המנחה מוגשת למזבח בקרן מערבית דרומית, ולדעת רבי אליעזר: המנחה מוגשת בצד הדרומי של המזבח (ולדעת המזבח היה ממוקם בצפון העזרה).
- כל מקום במזבח היה כשר למליקת חטאת העוף.
- מקום ההזאה היה בקרן דרומית מערבית מחצי המזבח ולמטה.

דף סד

דף סד עמוד א

- הטעם שעולת העוף היתה נעשית בקרן דרומית מזרחית הוא בגלל שקרן זו היא הקרובה ביותר לבית הדשן.
- "אמר רבי יוחנן: בא וראה כמה גדול כחן של כהנים, שאין לך קל בעופות יותר ממזרה ונוצה, כעמים שהכהן זורקן יותר משלשים אמה".
- בנסכים לא היה הכוהן עולה ומקיף מצד ימין, כי יש לחשוש שמא יתעשנו בעשן המערכה.
- בעולת העוף לא היה הכוהן עולה ומקיף מצד ימין, כי יש לחשוש שמא תמות העולה בעשן המערכה.

דף סד עמוד ב

- כל העולים למזבח - עולים דרך ימין הכבש ויורדים דרך שמאל של הכבש, חוץ מן העולה לשלשה דברים הללו (ניסוך היין והמים ועולת העוף) שעולים דרך שמאל ויורדים דרך שמאל.
- המשניות בעמוד זה מבארות את סדר עשיית קורבנות העוף (חטאת העוף ועולת העוף).
- הברייתא מבארת ומביאה את המקורות בנוגע לחטאת העוף כיצד מזה והיכן מזה.
- הגמרא מביאה את דעת רב ואת דעת הברייתא לגבי אופן אחיזת העוף בעת המליקה ("וזו היא עבודה קשה מעבודות קשות שבמקדש", כמו גם קמיצה וחפינה).

דף סה

דף סה עמוד א

- הגמרא מביאה ברייתא ארוכה הדורשת את דיניה של עולת העוף מהפסוק "וְהִקְרִיבוּ הַכֹּהֵן אֶל הַמִּזְבֵּחַ וּמִלֵּק אֶת רֵאשׁוֹ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ וְנִמְצָה דָּמוֹ עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ".
- אפשר להביא בנדבה גם עוף אחד בלבד.
- מליקת העוף נעשית על ידי כוהן דוקא, ובאצבעו ולא בסכין, ובחציו העליון של המזבח, ונעשית ממול העורך.
- יש למצות את כל דם העוף, ומקום המיצוי הוא מחצי המזבח ומעלה.
- נחלקו התנאים אם אפשר לעשות מערכה על גבי הסובב ולהקטיר עליו.

דף סה עמוד ב

- "וְשָׂטַע אֹתוֹ בְּכַנְפָיו" - אין שיסוע אלא ביד.
- לדעת המשנה (שבסוף הדף הקודם): לא מבדילים בחטאת העוף, ולדעת רבי אלעזר ברבי שמעון (בברייתא): כן מבדילים (ומבאר רש"י שהכוונה היא שאם הבדיל לא פסל).
- שלושה אמוראים חולקים בביאור יסוד מחלוקת המשנה ורבי אלעזר ברבי שמעון. (ובסוף העמוד מובא ביאור נוסף).

דף סו

דף סו עמוד א

- הגמרא מביאה ברייתא ובה המקור לדין, שבעולת העוף אם מיצה דם הראש ולא מיצה דם הגוף פסולה אך אם מיצה דם הגוף ולא מיצה דם הראש כשירה.
- **פרק שביעי**, המתחיל בעמוד זה, ממשיך לעסוק בדיני קורבנות העוף.
- חטאת העוף נעשית למטה במזבח, ועולת העוף נעשית למעלה במזבח (ואם שינה - פסולה).

דף סו עמוד ב

- במשנה (בעמוד א) נאמר שחטאת העוף ששינה בה ועשאה כמעשה עולה פסולה - והגמרא מעלה שתי אפשרויות מהו השינוי: (1) שהבדיל (שלא מלק רק סימן אחד (כדין חטאת) אלא מלק שני סימנים (כדין עולה)), (2) שלא היזה את דמה (כדין חטאת) אלא מיצה אותה (כדין עולה).
- במשנה (בעמוד א) נאמר שעולת העוף ששינה בה ועשאה כמעשה חטאת פסולה - והגמרא מבארת שהכוונה היא שלא מיצה (כדין עולה) אלא היזה (כדין חטאת).
- עולת העוף שעשאה למטה במזבח כמעשה חטאת לשם חטאת - לדעת רבי אליעזר מועלים בה, ולדעת רבי יהושע לא מועלים בה.

דף סז עמוד א

- במשנה (מסוף העמוד הקודם) ובברייתא מובא משא ומתן בין רבי אליעזר ורבי יהושע בנוגע למחלוקתם אם מועלים בעולת העוף שעשאה למטה במזבח כמעשה חטאת לשם חטאת (לדעת רבי יהושע אין מועלים כי נעשית חטאת).
- למסקנה, טעמו של רבי יהושע הוא כפי שביאר רב אדא בר אהבה: "אומר היה רבי יהושע שעולת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת כיון שמלק בה סימן אחד נמשכת ונעשית חטאת העוף".
- לדעה הראשונה בגמרא: רבי יהושע סובר שגם בחטאת העוף שעשאה למעלה כמעשה עולה לשם עולה נעשית עולה וכשירה, ולדעת רב אשי: אין דינו של רבי יהושע אמור אלא בעולת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת, אך לא בחטאת העוף שעשאה למעלה כמעשה עולה לשם עולה.

דף סז עמוד ב

- הגמרא מקשה ממשנה בקינים על דברי רב אדא בר אהבה (שאמר (כמובא בעמוד הקודם) שאומר היה רבי יהושע שעולת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת כיון שמלק בה סימן אחד נמשכת ונעשית חטאת העוף), ומתרצת.
- הגמרא מקשה קושיה נוספת ממשנה בקינים על דברי רב אדא בר אהבה, ומוכיחה (החל מעמוד זה ועד תחילת העמוד הבא) שמשנה זו היא כדעת רבי יהושע, ולכן קשה על דברי רב אדא בר אהבה.

דף סח

דף סח עמוד א

- הגמרא מסיימת להוכיח שהמשניות במסכת קינים הם כשיטת רבי יהושע.
- למסקנת הגמרא, מה שאמר רבי יהושע (שעולת העוף שעשאה למטה כמעשה חטאת לשם חטאת כיון שמלק בה סימן אחד נמשכת ונעשית חטאת העוף) היינו לעניין להוציאה מידי מעילה, אך לעלות לבעליה לשם חובה לא.
- המשנה מפרטת פסולים שונים במליקה, ומפרטת מתי נעשה העוף על ידי כך כנבילה ומטמא בבית הבליעה כדין נבלת עוף טהור, ומתי לא.

דף סח עמוד ב

- מלק ביד שמאל או מלק בלילה - לא מטמא בבית הבליעה, מלק בסכין - מטמא בבית הבליעה.
- עוף שנמלק בידי זר - לדעת רב: מטמא בבית הבליעה, לדעת רבי יוחנן: לא מטמא בבית הבליעה.
- שחיטת פרה אדומה על ידי זר - פסולה.
- הגמרא מקשה שתי קושיות (מהמשנה) על רב, ומתרצת.

דף סט

דף סט עמוד א

- הגמרא מביאה ברייתא כדעתו של רבי יוחנן הסובר שעוף שנמלק בידי זר לא מטמא בבית הבליעה.
- קמיצת זר במנחה - אם עלתה על המזבח תרד, מליקת זר בעוף - אם עלתה על המזבח לא תרד.
- הגמרא מביאה ברייתא ובה המקור לכך שעוף קודשים שנמלק בעזרה (רש"י כת"י: במליקה של פסולים) לא מטמא בגדים בבית הבליעה.
- עוף קודשים שנמלק מחוץ לעזרה, ועוף חולין שנמלק בין בעזרה ובין מחוץ לעזרה - מטמאים בגדים בבית הבליעה.
- עוף חולין שנשחט בעזרה, ועוף קודשים שנשחט בין בעזרה ובין מחוץ לעזרה - לא מטמאים בגדים בבית הבליעה.

דף סט עמוד ב

- בעוף טריפה - לדעת רבי מאיר: שחיטה או מליקה מועילות ולא מטמא בבית הבליעה, לדעת רבי יהודה: לא מועיל לא שחיטה ולא מליקה ומטמא בבית הבליעה, לדעת רבי יוסי: כמו רבי מאיר בשחיטה וכמו רבי יהודה במליקה.
- למסקנת הגמרא: הטעם של רבי מאיר הוא לא מקל וחומר (כפי שנראה מהמשנה) אלא מהיקש (בפסוק "זאת תורת הבהמה והעוף").
- הטעם של רבי יהודה נלמד מהמילה "טריפה", והגמרא מבררת את טעמו באריכות.

דף ע

דף ע עמוד א

- רבא מבאר שהאוכל חלב נבילה או חלב טריפה עובר גם על איסורי נבילה וטריפה בנוסף לאיסור חלב (ואין אומרים בזה שאין איסור חל על איסור).
- רבי מאיר לומד מהמילה "טריפה" שעוף שנשחט בעזרה אינו מטמא בבית הבליעה (ורבי יהודה לומד זאת מפסוק נוסף בו מוזכרת המילה "טריפה", והגמרא ממשיכה לבאר מה רבי מאיר לומד מפסוק זה וכך הלאה).
- הגמרא מביאה ברייתא המלמדת שחלב בהמה טהורה שמתה טהור, ובניגוד לחלב בהמה טמאה שמתה.

דף ע עמוד ב

- חלב חיה טהורה שמתה - טמא.
- עוף בעל מום שנמלק - רבי יוחנן סובר שלדעת רבי מאיר מטמא בבית הבליעה (והמליקה לא הועילה לטהר), ורבי אלעזר סובר שלדעת רבי מאיר לא מטמא בבית הבליעה.
- עגלה ערופה - טהורה (אף שלא נשחטה והרי היא נבילה), ורבי ירמיה מסתפק בדעת רבי מאיר מה הדין כאשר ערף עז.
- **פרק שמיני**, המתחיל בסוף עמוד זה, עוסק בדיני תערובות (וקרוי בלשון הראשונים "פרק התערובות").

דף עא

דף עא עמוד א

- עמוד זה הוא אחד העמודים הקצרים ביותר בש"ס (שתי שורות בלבד של משנה).
- המשנה הראשונה של פרק שמיני התחילה בסוף העמוד הקודם ומסתיימת באמצע העמוד הבא.
- החלק הראשון של המשנה (המובא בעמוד זה) עוסק בתערובת זבחים עם בהמות הפסולות להקרבה.

דף עא עמוד ב

- החלק השני של המשנה (המובא בעמוד זה) עוסק בתערובת זבחים עם בהמות הכשרות להקרבה.
- הגמרא מבארת את הדין הראשון במשנה כך: כל הזבחים הכשרים שנתערבו בהם חטאות המתות או שור הנסקל, אפילו אחד פסול בריבוא כשרים - ימותו כולם.
- הגמרא מבררת את הצורך לשנות את הדין במשנתנו, שהרי דין דומה נשנה במסכת תמורה ובמסכת עבודה זרה.

דף עב

דף עב עמוד א

- במשנה בתחילת הפרק נאמר, שכאשר בהמות האסורות בהקרבה התערבו בזבחים כשרים, והזבחים הכשרים הם הרוב, כל התערובת נאסרת - והגמרא מקשה מדוע הבהמות האסורות לא מתבטלות ברוב.
- נחלקו הדעות (בדעת רבי מאיר) מהו דבר חשוב שאינו בטל בתערובת - האם "כל שדרכו לימנות" (=שיש המקפידים למכור אותו במניין אך לא כולם) או "את שדרכו לימנות" (=שכולם מוכרים אותו במניין).
- לדעה הסוברת "כל שדרכו לימנות שנינו" - מובן מדוע במקרה שבמשנה הבהמות האסורות לא מתבטלות ברוב, אך לדעה הסוברת "את שדרכו לימנות שנינו" קשה.

דף עב עמוד ב

- דבר חשוב שאינו בטל בתערובת - בדעת רבי מאיר נחלקו רבי יוחנן וריש לקיש אם "כל שדרכו לימנות שנינו" או "את שדרכו לימנות שנינו", וחכמים סוברים שיש שישה דברים חשובים בלבד שאינם בטלים בתערובת ומפרטים מה הם, ורבי עקיבא מוסיף דבר שביעי.
- רב פפא מתרץ שהמשנה שלנו היא כדעת התנא של "ליטרא קציעות" הסובר שכל דבר שיש בו מנין ("כל שדרכו לימנות") לא מתבטל בתערובת (ואפילו אם האיסור הוא רק מדרבנן).

דף עג

דף עג עמוד א

- רבי יהודה אומר שרבי יהושע סובר שדבר שיש שמוכרים אותו במנין אינו בטל - ולדעת רב פפא זה הוא התנא של המשנה בתחילת הפרק הסובר שכאשר בהמות האסורות בהקרבה התערבו בזבחים כשרים, והזבחים הכשרים הם הרוב, כל התערובת נאסרת והבהמות האסורות לא מתבטלות ברוב.

- רב אשי מציע שהטעם של המשנה הוא כי בעלי חיים חשובים ולכן לא בטלים ברוב לדעת כולם.

- הגמרא מקשה מדוע כאשר בהמות האסורות בהקרבה התערבו בזבחים כשרים, והזבחים הכשרים הם הרוב, כל התערובת נאסרת ולא מתירים כל בהמה הפורשת מהתערובת מדין הליכה אחר הרוב.

דף עג עמוד ב

- למסקנת הגמרא: רבא מבאר, שחכמים גזרו שלא להתיר את הבהמות שבתערובת על ידי הפרשתם מן הרוב לאחר שינידם ממקום קביעותם, משום שחששו שמא יבוא ליטול את הבהמות ממקום קביעותם מבלי שינידם ממקומם ואז כל הבהמות אסורות מדין קבוע.

- לדעת רבא: מכיוון שלא התירו חכמים להקריב את הבהמות שבתערובת אפילו על ידי הפרשתם אחת אחת מן התערובת בשעה שהיא ניידת, הרי שאם עבר והקריב את כל הבהמות שבתערובת הקורבן לא מכפר (הואיל ונדחו מלהקריב לכתחילה מחמת הפסולים המעורבים בהם ולכן נדחו לגמרי). (והגמרא מבארת שדבריו הם כדעה הסוברת ש"בעלי חיים נדחין").

דף עד

דף עד עמוד א

- לדעת רב נחמן בשם רב (הסובר כרבי אליעזר): טבעת של עבודת כוכבים שנתערבה במאה טבעות ונפלה אחת מהם לים הגדול - הותרו כולן ובתנאי שימכור הטבעות (לפחות) שתיים שתיים בכל פעם.
- ספק ספיקה של עבודת כוכבים - לדעת רב: מותרת, לדעת שמואל: אסורה (ואף התנאים נחלקו בכך, והתנאים נחלקו בכך אף בנוגע לשאר איסורים).

דף עד עמוד ב

- לדעת ריש לקיש: חבית סתומה של תרומה שנתערבה במאה חביות סתומות ונפלה אחת מהן לים המלח - הותרו כולן (ונחלקו האמוראים אם היתר זה הוא דווקא בחבית שניכרת או גם בתאנה).
- לדעת רבי אלעזר: חבית של תרומה שנפלה לתוך מאה חביות - פותח אחד מהן ונוטל הימנה כדי דימועה (=אחת ממאה ואחת שבה) ושותה. (ולדעת רב נחמן דין זה הוא רק אם נפתחה אחת מהן).
- לדעת רבי אושעיא: חבית של תרומה שנתערבה במאה וחמישים חביות ונפתחו מאה מהן - נוטל הימנה כדי דימועה ושותה, ושאר החביות הסתומות אסורות עד שיפתחו.
- הגמרא מבררת כיצד יתכן שנתערבה בהמת טריפה בשאר זבחים והיא אינה ניכרת (והאמוראים מציעים שלוש אפשרויות).

דף עה

דף עה עמוד א

- מדברי רב יוסף (בסוף העמוד הקודם) עולה שבקורבנות אנשים שנתערבו לא ניתן להקריב את הקורבנות (כל קורבן לשם מי שהוא בעליו) הואיל ולא ניתן לקיים בהם מצות סמיכה - ואביי מקשה על כך (בעמוד זה) מברייתא, ורבא מתרץ.
- לדעת רבי יש שיעור לזריקת הדם - והגמרא מקשה על כך, ובעמוד הבא הגמרא מתרצת בשני אופנים.

דף עה עמוד ב

- כל הדינים הנובעים מחמת קדושת הבכור (לא מאכילים אותו לנדות לדעת בית שמאי, ואין קדושתו פוקעת על ידי פדיון, ואינו נשקל בליטרא אם רצה הכוהן למוכרו) חלים גם על התמורה.
- למסקנת הגמרא: אם הכוהן הקדיש לבדק הבית בכור שנפל בו מום, אינו רשאי לשוקלו בליטרא כדרך הקצבים.
- לדעת רבי שמעון: מביאים קודשים לבית הפסול (ומבאר רבא שיתכן שזה רק בדיעבד ולא לכתחילה).

”והנה כל זמן שאינו עוסק בסדר קדשים אינו ניכר שלומד תורה לשמה, די”ל מה שלומד בשאר סדרים, אין זה רק להיות דיין או מורה הוראה, ולהנאת עצמו הוא דורש, אך דקמי שמיא גליא, מ”מ הא כתיב והייתם נקיים מה’ ומישראל, ובודאי אומרים עליו הואיל ושביק סדר קדשים, לימודו שלא לשמה, ונפיק מיניה חורבה, וגם אם אפי’ באמת עוסק לשמה, יש בו קצת ניצוץ שלא לשמה, כי לא סגי בלאו הכי, והוי לשמה ושלא לשמה. אבל אם הוא לומד סדר קדשים, ומייגע

דף עו

דף עו עמוד א

- אביי מקשה שתי קושיות (משתי משניות) על דעת רבה שאמר שלא התיר רבי שמעון להביא קודשים לבית הפסול לכתחילה אלא רק בדיעבד, ורבה מתרץ את הקושיה הראשונה ושותק לאחר הקושיה השניה.
- רב יוסף שואל את אביי מדוע לא הקשה על רבה ממשנה במסכת שביעית (ובגמרא מבואר התירוץ לכך באריכות).
- אביי מקשה קושיה נוספת (מברייתא) על דעת רבה, והגמרא (בעמוד הבא) מתרצת.

דף עו עמוד ב

- בברייתא (בסוף העמוד הקודם) מבואר, שמצורע שיש לו ספק אם הוא מצורע מוחלט, מביא קורבן ומתנה עליו, והגמרא מבררת מה יעשה עם לוג השמן הבא עם האשם.
- שיירי מנחה שחסרו בין קמיצה להקטרה - אין מקטירים את הקומץ עליהם.
- דברים שאסורים בהקטרה על המזבח הם דוקא כשמקטירים לשם קורבן, אך מותר להעלות אותם למזבח לשורפם שם בתורת עצים. (לדעת רבי אליעזר).

עצמו ללמוד בעיון היטב, לא כמי שמתפלל, אזי ניכר היטב שכוונתו הוא לשמה, וזוכה בודאי לשמה האמיתי, דהיינו להקים שכירתו מעפרא, כי זה הוא עיקר לשמה כמו שמוזכר כמה פעמים בספר ראשית חכמה, כי מאחר שעוסק תמיד בסדר קדשים זוכר מאשר היותינו בכבוד בזמן שבה"מ קיים, כהנים עוסקים בעבודתן ולוים בדוכנן, וכעת בעוונותינו חסרנו מכל טוב, ובודאי הוא לומד להקים שכינו מעפר' ולהוציאנו מגלו' המר".

(רבי עקיבא טרעני בהקדמה לספר מעין גנים)

דף עז

דף עז עמוד א

- לדעת רבי שמעון אין שמן בא בנדבה, אך במקרה בו יש צורך לטהר את האדם מטומאתו מודה רבי שמעון שמותר להביא שמן בנדבה.
- לדעת רבי אליעזר במסכת כריתות: יכול אדם להתנדב בכל יום ויום אשם תלוי, שהרי אין לך אדם שאינו נמצא בספק שמא חטא היום.
- הטעם של רבי אליעזר שבמשנה, שסובר שכל דבר שאינו ראוי להקרבה ניתן להעלותו למזבח לשם עצים, הוא מהפסוק "וְאֵל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יֵעָלוּ לְרִיחַ נִיחֹחַ" (לריח ניחוח אי אתה מעלה, אבל אתה מעלה לשם עצים).
- רבי יהודה (בברייתא) סובר (בניגוד למשנה) שלא נחלקו רבי אליעזר וחכמים על איברי חטאת שנתערבו באיברי עולה שיקרבו (ולדעתו נחלקו רק במקרה שאיברי עולה תמימה נתערבו באיברי בעלת מום "שרבי אליעזר אומר יקרבו ורואה אני למעלה כאילו הן עצים וחכמים אומרים לא יקרבו").

דף עז עמוד ב

- למסקנה: הטעם לדעת רבי אליעזר (שבברייתא), הסובר שאיברי עולה תמימה שנתערבו באיברי בעלת מום, יקרבו, הוא בגלל הפסוק "מום בָּם לֹא יֵרָצוּ לָכֶם" (והיינו: כשהם בפני עצמם ולא כשהם בתערובת).
- מובא במשנה, שאם התערבו אברים באברים בעלי מומים, לדעת רבי אליעזר אם קרב ראש/כרעיים של אחד מהן יקרבו כל הראשים/כרעיים - ומבאר רבי אלעזר שלא הכשיר רבי אליעזר את שאר הראשים/הכרעיים שבתערובת בהקרבה אלא באופן שמקריבם שנים שנים.

דף עח

דף עח עמוד א

- בבמשנה (בסוף העמוד הקודם) נאמר שדם שהתערב במים אם יש בו מראית דם כשר - ומחדש רבי יוחנן שדין זה הוא רק אם נפלו המים לתוך הדם, אבל אם נפל הדם לתוך המים, כל טיפת דם שנפלה לתוך המים בטלה. (ואומר רב פפא שדין זה של "דחוי" הוא רק בדבר קדושה אך לא בדבר מצוה).
- ריש לקיש אמר שהפיגול והנותר והטמא שבללם זה בזה ואכלם פטור - ומדייקת הגמרא מכך שלושה דברים: (1) איסורים מבטלים זה את זה. (2) הדין שאיסור שנותן טעם ברוב היתר שהתערב בו אוסר את כל התערובת, אינו מן התורה. (3) התראת ספק לא נחשבת להתראה.

דף עח עמוד ב

- בעקבות קושיית רבא (בסוף העמוד הקודם) הגמרא חוזרת בה ואומרת שאין ללמוד מדברי ריש לקיש, שהדין שאיסור שנותן טעם ברוב היתר שהתערב בו אוסר את כל התערובת, הוא לא מן התורה (במין בשאינו מינו).
- למסקנת הגמרא: יש מחלוקת תנאים אם אומרים בנוגע לתערובת מין במינו "רואים אותו כאילו הוא מין בשאינו מינו" ואז אינו בטל ברוב אלא משערים אותו כמין בשאינו מינו (בנותן טעם) או אין אומרים "רואים וכו'" ובטל המין במינו ברוב.
- הגמרא מקשה על סתירה בדעת רבי יהודה לגבי תערובת מין במינו אם אומרים "רואים וכו'" או לא (ואביי ורבא מתרצים בעמוד הבא).

דף עט

דף עט עמוד א

- לדעת רבי יהודה משום רבן גמליאל: אין דם מבטל דם, אין רוק מבטל רוק, ואין מי רגלים מבטלים מי רגלים.
- לדעת רבא: מין בשאינו מינו - בטעמא, מין במינו - ברובא, ובמקום שיש חשיבות למראה הדבר - תלוי ביטולו במראה.
- רבי אלעזר חולק על ריש לקיש (שבדף הקודם) וסובר שכשם שאין מצוות מבטלות זו את זו (וכדעת הלל הזקן) כך אין איסורים מבטלים זה את זה.

דף עט עמוד ב

- לדעת רבי יהודה: נתינת מים שלוש פעמים על מי רגלים הבלועים בחרס מפליטים אותם, אך רוק לא יוצא מהפשתן אפילו ברחיצות רבות.
- לפי רב זביד: ת"ק ורבי אליעזר נחלקו בדם קורבן שנתערב בדם פסולים או בדם התמצית, ונחלקו אם פסול מלזורקו בגלל גזירה, ולפי רב פפא: נחלקו רק בדם קורבן שנתערב בדם התמצית (אך בדם קורבן שנתערב בדם פסולים, לדעת כולם פסול מלזורקו בגלל גזירה).
- המשנה בסוף העמוד ממשיכה לעסוק בדיון דמים שנתערבו.

דף פ

דף פ עמוד א

- מובא במשנה (שבעמוד הקודם), שאם נתערבו כוס של דם בעלי מומים עם כוסות של דם תמימים, לדעת רבי אליעזר אם נזרקה אחת מהכוסות ניתן לזרוק גם את השאר - ומבאר רבי אלעזר שלא הכשיר רבי אליעזר את זריקת דם שאר הכוסות שבתערובת אלא באופן שזורקם שנים שנים.
- במשנה במסכת כרה מובא, שצלוחית של מי חטאת שנכלו לתוכה מים כל שהו, לדעת רבי אליעזר יזה על הנטהר שתי הזאות - והגמרא מבררת מהי סברת רבי אליעזר ומביאה שלוש דעות של אמוראים (ריש לקיש, רבא, רב אשי).
- הגמרא בסוף העמוד מקשה מברייתא על ביאורו של ריש לקיש.

דף פ עמוד ב

- הגמרא מקשה משלוש ברייתות על רב אשי (הסובר שלדעת רבי אליעזר "אין בילה"), ומתרצת.
- הגמרא מקשה על רב אשי מהדינים שבמשנתנו (שבתחילת עמוד א), ובעקבות כך רבה (בתחילת העמוד הבא) מתרץ את כל הקושיות באופן אחר.

דף פא

דף פא עמוד א

- המקום לנתינת דם העולה (קיר המזבח למטה מחוט הסיקרא) - לדעת אביי וריש לקיש: כשר לנתינת השיריים של דם החטאת, ולדעת רב יוסף ורבי יוחנן/אלעזר: לא כשר, והמקום לשיירי דם החטאת הוא היסוד של המזבח. (ולכן אם נתערבו השיריים של דם החטאת בדם העולה - לדעת אביי וריש לקיש: מודים חכמים שיתן למטה, ולדעת רב יוסף ורבי יוחנן/אלעזר: לדעת חכמים ישפך לאמה).
- הגמרא (בסוף העמוד ובתחילת העמוד הבא) מביאה שתי קושיות של שני אמוראים משתי ברייתות על הדעה השניה, ומתרצת.

דף פא עמוד ב

- בגמרא (מסוף העמוד הקודם) מובאות שלוש שיטות של תנאים מהיכן נלמד דין "אין עולין מבטלין זה את זה", והגמרא מבארת מדוע כל שיטה לא למדה כמו השיטות האחרות.
- הגמרא מביאה ראייה מברייטא לדעת אביי וריש לקיש (ש"מקום עולה מקום שירים"), ודוחה את הראייה.
- כשם שמצוה להקדים נתינת דמים עליונים לתחתונים, כך מצוה להקדים נתינת דם קורבנות פנים לדם קורבנות שדמם ניתן על מזבח החיצון.

דף פב

דף פב עמוד א

• הגמרא מבררת את טעמו של רבי עקיבא (שאמר במשנה בסוף העמוד הקודם, שכל הדמים של כל הקורבנות שנכנסו לכפר בהיכל פסולים), ומסיקה שהטעם הוא מריבוי הכתוב במילה "וכל" בפסוק "וְכֹל חַטָּאת אֲשֶׁר יִבָּא מִדָּמָה..."

• חטאת שקיבל דמה בשתי כוסות ונכנסה אחת לפניו - לדעת רבי יוסי הגלילי: הכוס שנשארה בחוץ כשירה, ולדעת חכמים: פסולה - ובמשנה ובברייתא מבוארים טעמיהם.

דף פב עמוד ב

- בשר היוצא לחוץ - פסול, ובשר הנכנס לפניו - כשר (ובגמרא מבואר המקורות לכך).
- הגמרא מביאה ברייתא העוסקת בעניין פסול דם חטאת חיצונה הנכנס להיכל ודנה בברייתא זו.
- רבא מביא ספיקות שונים בנוגע לאופנים שונים של דם הנפסל בכניסתו לפניו.

"לימוד סדר הקדשים חיובו גדול עלינו מאד,
שכל המצות המרובות שתלוין בהן הן לכהנים והן
לישראלים אי אפשר לנו לקיימן רק ע"י הלימוד,
ולימוד הזה עולה ללימוד ומעשה ביחד."

(חפץ חיים, מאמר תורה אור, ד)

דף פג

דף פג עמוד א

- הגמרא מבררת את הטעם של רבי אליעזר (הסובר שדם שנכנס להיכל כדי לכפר, פסול אך על פי שלא היזה ממנו עדיין) ואת הטעם של רבי שמעון (הסובר שדם קורבן נפסל בכניסתו להיכל רק לאחר שהיזה ממנו על המזבח הפנימי).
- למסקנת הגמרא: רבי יהודה סובר כמו רבי שמעון (ולכן סובר שאם הכניס לבפנים את הדם במזיד (אך לא בשוגג) פסול רק לאחר שהיזה מן הדם על המזבח הפנימי).
- **פרק תשיעי**, המתחיל בעמוד זה, מפרט אלו הם הדברים, שאם עלו על המזבח לא ירדו, ואלו הם הדברים שאפילו אם עלו ירדו.

דף פג עמוד ב

- קומץ הניטל מן המנחה, שלא קידשו אותו בכלי שרת לאחר שנקמץ - אם עלה על המזבח, ירד.
- עיכולי עולה שפקעו מעל המזבח אתה מחזיר, ואין אתה מחזיר עיכולי קטורת שפקעו מעל המזבח הפנימי.
- הגמרא מבררת את הטעמים של שלוש דעות התנאים שבמשנה שנחלקו איזה דבר פסול שעלה למזבח לא ירד (כל הראוי לאישים / כל הראוי למזבח / נסכים הבאים מחמת עצמם ולא מחמת הזבח).
- הגמרא מביאה שתי דעות תנאים נוספות, ומבארת את המחלוקת ביניהם וכן את המחלוקת ביניהם לבין התנאים שבמשנה.

דף פד

דף פד עמוד א

- יכול אדם להתנדב בכל יום מנחת נסכים שכולה כליל גם אם לא הביא זבח.
- אדם רשאי להקריב את הנסכים של הקורבן גם בלילה שלאחר הקרבת הקורבן ואף למחרת.
- המשנה מפרטת אלו פסולים המזבח מקדש ואלו פסולים המזבח לא מקדש.
- בברייתא מבואר המקור לדעתו של רבי יהודה, הסובר שקורבן שנשחט בלילה וקורבן שנשפך דמו וקורבן שיצא דמו חוץ לקלעים, אם עלה על המזבח ירד, וכן מבואר המקור לדעתו של רבי שמעון החולק עליו.

דף פד עמוד ב

- הגמרא מביאה ברייתא נוספת הממשיכה לבאר את דעתו של רבי יהודה, ומבארת את הכלל בדעתו של רבי יהודה, שכל פסול שמצינו לו הכשר במקום אחר המזבח מקדשו (ואם עלה לא ירד).
- לדעת רבי יוחנן: השוחט בהמה של קודשים בלילה בפנים (בבית המקדש) והעלה את איבריה מחוץ למקדש - חייב (משום מעלה בחוץ).

דף פה

דף פה עמוד א

- לדעת עולא: אימורי קודשים קלים שהעלם על המזבח לפני זריקת דם - לא ירדו מן המזבח, לפי שנעשו לחמו של מזבח.
- הגמרא מביאה הוכחות לדעת עולא ודוחה אותן.
- במקרה שעבר ושחט בהמה כשירה בראש המזבח - ישנה מחלוקת אם צריך להורידה כדי להפשיט עורה ולנתח איבריה או שמותר לעשות זאת בראש המזבח.

דף פה עמוד ב

- לדעת רבי יוחנן (למסקנה): אימורי קודשים קלים שהעלם על המזבח לפני זריקת דם - לא ירדו מן המזבח ואין בהם מעילה.
- במשנה (פד ע"א) מובא שלדעת רבי עקיבא בעלי מומים שעלו על המזבח לא ירדו - ומבאר רבי יוחנן שלא הכשיר רבי עקיבא אלא במום ש"בדוקין שבעין" ורק באופן שקדם הקדשם למומם.
- עוף הנרבע פסול לקורבן.
- עולא מבאר שאם ירדו הפסולים מן המזבח שוב לא יעלו היינו רק באופן שעדיין לא שלטה בהם האש.

דף פו

דף פו עמוד א

- המשנה בסוף העמוד הקודם היא כדעתו של רבי, הסובר שהעצמות והגידים והקרנים והטלפים שפירשו מגוף הבהמה, אפילו הם בראשו של מזבח, ירדו.
- עצמות עולה שפירשו לפני זריקה - לדעת רבה: אין בהם מעילה אלא עד שעת זריקת הדם בלבד, לדעת רבי אלעזר: יש בהם מעילה לעולם.
- עצמות עולה שפירשו לאחר זריקה - לדעת רבה: יש בהם מעילה, לדעת רבי אלעזר: אסורים רק מדרבנן.
- לדעת רבי ישמעאל: עצמותיו של קורבן אשם וקורבן עולה מותרים לכוהנים בהנאה.

דף פו עמוד ב

- איברים קשים, שכבר שלטה בהם האש להקשותם אך עדיין לא נעשו פחם - באלו אמרה המשנה (בסוף עמוד א) שדינם תלוי בחצות הלילה (שאם פקעו קודם חצות יחזירם, ואם פקעו לאחר חצות לא יחזירם).
- הגמרא מבררת את המקור לכך שדין זה תלוי בחצות הלילה, ולומדת מהפסוקים ש"חציו (של הלילה) להקטרה וחציו להרמה", אלא שלומדת מהמילים "עַד הַבֶּקֶר" שישנם אופנים שמותר להרים את הדשן אפילו קודם חצות (=במעוכלים).

דף פי

דף פי עמוד א

- איברים קשים שפירשו מן המזבח קודם חצות הלילה והחזירם הכהן על המזבח אחר חצות הלילה - לדעת רבה: אינם נידונים כמעוכלים עד שיגיע חצות הלילה של ליל המחרת, ולדעת רב חסדא: יש לדונם כמעוכלים משעה שיעלה עמוד השחר.
- איברים קשים שפירשו מן המזבח קודם חצות הלילה והחזירם הכהן על המזבח אחר עלות השחר - לדעת רבה: חצות לילה שני עושה אותם כמעוכלים, לדעת רב חסדא: אין בהם עיכול לעולם.
- אביי מבאר שמחלוקת רבה ורב חסדא היא באיברים שמנים, אך באיברים רגילים כולם סוברים ששעת חצות מועילה לדון איברים קשים כמעוכלים אך אם אינם על גבי המזבח.
- איברים שלנו בראשו של מזבח וירדו משם לאחר עלות השחר - רבה ורבא חולקים אם מותר להחזירם על המזבח.

דף פי עמוד ב

- הגמרא לא מכריעה בשאלה אם כלי שרת מקדש דבר פסול שהונח בו (ואז דינו ככשר ומותר לכתחילה להעלותו על המזבח ולהקטירו).
- הגמרא מסתפקת אם "אזיר מזבח כמזבח" (והיינו שאם תלה אדם איברים של קורבן פסול באזיר שמעל המזבח האם יש לדונו כנוגע במזבח עצמו ודינו שלא ירד) או לא (אך במקרה שהאדם עומד על המזבח ואוחז בידו קורבן באזיר המזבח פשוט הדבר שנידון כמונח על המזבח עצמו, כמבואר בתחילת העמוד הבא).

דף פח

דף פח עמוד א

- אין כלי הלח מקדש את היבש - לדעת שמואל: דין זה הוא בנוגע למידות הלח שהיו במקדש אך לא בנוגע למזרקות.
- לדעה המובאת בברייתא: כלי שרת אין מקדשים אלא כשהם שלמים (ולא מנוקבים) ומלאים (שיש בהם שיעור שלם הנצרך לאותו דבר או כשדעתו להשלים לשיעור שלם) ומתוכם (את מה שבתוכם) ובפנים (כשהכלים בתוך העזרה).
- במשנה נאמר שאין כלי הלח מקדש את היבש ולא יבש מקדש את הלח - ומבאר רב/רב אסי שאין מקדשים ליקרב אבל מקדשים ליפסל. (כך לפי הלישנא הראשונה בגמרא).
- הגמרא מביאה דינים שונים הנובעים מהכלל "אין עניות במקום עשירות" (ולכן אין זו מידת דרך ארץ לתקן כלים שבורים ולהשתמש בהם במקדש).

דף פח עמוד ב

- הברייתא מבארת ממה היה עשוי מעילו של כוהן גדול.
- למה נסמכה פרשת קורבנות לפרשת בגדי כהונה? לומר לך: מה קורבנות מכפרים אך בגדי כהונה מכפרים.
- שני דברים לא מצינו להם כפרה בקורבנות ומצינו להם כפרה ממקום אחר, ואלו הן: שפיכות דמים (כשלא ידוע מי ההורג, ועל כך עגלה ערופה מכפרת) ולשון הרע (שנאמרה בצנעה, ועל כך הקטורת מכפרת).

דף פט

דף פט עמוד א

- **פרק עשירי**, המתחיל בתחילת עמוד זה, עוסק בדיני הקדימה בהקרבת הקורבנות ואכילתם.
- הסוגיה הראשונה בפרק מבררת את המקור לכלל שבמשנה - "כל התדיר מחברו קודם את חברו".
- המשנה השניה בפרק פותחת בכלל "כל המקודש מחברו קודם את חברו", ואחר כך מפרטת אופנים שונים שנוהג בהם כלל זה.

דף פט עמוד ב

- הגמרא מביאה את המקור לכך שדם חטאת קודם לדם עולה, ואיברי עולה קודמים לאימורי חטאת.
- הגמרא מסתפקת מה קודם למה (בכל זוג מהדברים הבאים) - דם חטאת ואיברי עולה, דם עולה ואימורי חטאת, דם עולה ודם אשם.
- הגמרא מבארת את הטעמים שבכל הקדימויות שהוזכרו במשנה.
- תודה קודמת לאיל נזיר.
- לדעת רבינא בר שילא: אימורי קודשים קלים שיצאו מן העזרה לפני זריקת דמים - פסולים.

"והנה ידוע דקדושה גדולה היא לעסוק בתורה בסדר קדשים, ואפ"ה מצינו שלא עסקו כמה מחכמה הש"ס במתיבתיהו אלא בארבעה מתניתא (עיין בבא מציעא קי"ד ע"ב) דלעסוק בסדר קדשים צריך יותר טהרה ופרישות והוא כבוד עלינו".

(חתם סופר פרשת ויצא)

דף צ

דף צ עמוד א

- הגמרא דוחה את האפשרות שדינו של רבינא בר שילא (הסובר שאימורי קודשים קלים שיצאו מן העזרה לפני זריקת דמים פסולים) שנוי במחלוקת תנאים.
- מנחת סוטה ומנחת נדבה - הגמרא מסתפקת איזו מהן קודמת, ומביאה שני ניסיונות להוכיח שמנחת נדבה קודמת, ודוחה ניסיונות אלו.
- הברייתא מבארת את המקור לכך שחטאת העוף קודמת לעולת העוף.

דף צ עמוד ב

- הגמרא (מסוף העמוד הקודם) מביאה שלוש קושיות מברייתות על הדין שחטאת העוף קודמת לעולת העוף, ומתרצת.
- חטאת העוף, עולת בהמה, מעשר בהמה - הגמרא מסתפקת איזו מהן קודמת בהקרבה (ומביאה מחלוקת בדין זה).
- המשנה ממשיכה לעסוק בדיני הקדימה של קורבנות זה לזה ובדינים נוספים.
- תדיר מחברו ומקודש מחברו - הגמרא מסתפקת איזה מהם קודם.

דף צא

דף צא עמוד א

- תדיר לעומת מקודש - הגמרא מביאה חמישה ניסיונות להוכיח שתדיר עדיף וניסיון אחד להוכיח שמקודש עדיף, ודוחה ניסיונות אלו.

- הגמרא מסתפקת מה יהיה הדין כאשר לפנינו שני קורבנות, האחד תדיר והשני אינו תדיר, וקדם ושחט את שאינו תדיר - האם יסיים את הקרבנות, או שייתן את הקורבן שאינו תדיר לאחר (כדי למרס את דמו שלא ייקרש) ויקריב קודם את הקורבן התדיר. (הגמרא מביאה ארבעה ניסיונות להוכיח כאפשרות השניה, ודוחה אותם).

דף צא עמוד ב

- לדעת רבי טרפון הסובר שאפשר להביא שמן בנדבה - שמואל סובר שקומצו ומקטיר את הקומץ ושיריו נאכלים, ואביי סובר שהשמן מוקטר כולו. (ומבואר למסקנה בגמרא שזו מחלוקת תנאים).

- לדעת שמואל: המתנדב להביא יין - מביא ומזלפו על גבי האש שעל המזבח. (ומבאר הגמרא שסובר שמואל כדעת רבי שמעון שדבר שאינו מתכוון מותר ולכן אין בכך בעיית כיבוי של אש המזבח).

דף צב

דף צב עמוד א

- הדם והשמן והמנחות והנסכים שנטמאו - עושה להם מערכה בפני עצמם ושורפם.
- **פרק אחד עשר**, המתחיל בעמוד זה, עוסק בדין בגד שניתז עליו דם חטאת, בדין כלי שבושל בו בשר חטאת, ובדין מאכל שנגע בבשר חטאת.
- דם חטאת בהמה חיצונית או פנימית שניתז על הבגד - הבגד טעון כיבוס, דם חטאת העוף שניתז על הבגד - הבגד לא טעון כיבוס.

דף צב עמוד ב

- הגמרא מבררת, מתחילת הסוגיה בעמוד הקודם ועד אמצע עמוד זה, את המקור לדין הנ"ל.
- חטאת העוף שהכניס להיכל את דמה בצווארה (לאחר מליקה ולפני הזאת הדם) - רבי אבין מסתפק אם נפסלה.
- נשפך הדם מצוואר העוף על הרצפה של העזרה ואסף הכוהן את הדם - רבי אבין מסתפק אם הדם כשר להזאה.
- דם חטאת בהמה שניתז על הבגד ומשם ניתז לבגד אחר - השיב רבי ללוי שלדעתו גם הבגד השני טעון כיבוס.

דף צג

דף צג עמוד א

- ניתז דם חטאת על בגד טמא - לדעת רב חסדא: זוהי מחלוקת בין רבי אלעזר וחכמים אליבא דרבה, וכפי שביאר אב"י את מחלוקתם, אם הבגד טעון כיבוס.
- מי חטאת שנטמאו - רבי אלעזר וחכמים חולקים אם הם מטהרים את האדם מטומאת מת (ואב"י ורבה חולקים בביאור מחלוקתם).
- לדעת המשנה בדף הקודם (וכך דעת רבי שמעון): חטאת פסולה אין דמה טעון כיבוס, בין שהיתה לה שעת הכושר ובין שלא היתה לה שעת הכושר, אך רבי עקיבא חולק וסובר שאם היתה לה שעת הכושר ונפסלה דמה טעון כיבוס.
- אין דם הנבלע בבגד טעון כיבוס אלא דם שנתקבל קודם לכן בכלי שרת וראוי להזאה ושעדיין לא הוזה.

דף צג עמוד ב

- אם קיבל הדם מצוואר הבהמה פחות מכדי שיעור הזייה על המזבח בכלי זה ופחות מכדי שיעור הזייה על המזבח בכלי אחר, ועירבם יחד, וניתז מהם על הבגד - לא טעון כיבוס.
- שיריים שבאצבע הכוהן מההזאה הקודמת - פסולים להזאה.
- נחלקו התנאים, האם הבגד שניתז עליו דם חטאת, צריך שיהא ראוי לקבל טומאה (רבי יהודה) או צריך שיהא דבר המקבל טומאה (רבי אלעזר) - והגמרא מביאה ברייתא עם המקור לדבריהם.

דף צד

דף צד עמוד א

- בסוף העמוד הקודם נחלקו התנאים, האם הבגד שניתז עליו דם חטאת, צריך שיהא ראוי לקבל טומאה או צריך שיהא דבר המקבל טומאה - והגמרא בעמוד זה מביאה שלוש אפשרויות לנפקא מינה בין הדעות.
- הגמרא מביאה ברייתא ובה המקור לכך שאין טעון כיבוס אלא מקום הדם.
- הגמרא דנה באריכות האם "עור בר כיבוס הוא".

דף צד עמוד ב

- לדעת רבא: זרק בשבת סודר למים - חייב ("בגד - שרייתו זהו כיבוסו"), זרק בשבת פשתן למים - חייב.
- הגמרא מביאה ברייתא ובה המקור לכך, שכיבוס של דם החטאת מן הבגד, ושבירת כלי חרס, ומריקה ושטיפה בכלי נחושת - צריכים להיות במקום קדוש.
- למרות שהמשנה בדף הקודם אמרה ש"זה חומר בחטאת מקדשי קדשים", מסקנת הגמרא היא שיש חומרות נוספות.
- בגד שניתז עליו דם חטאת ויצא חוץ לעזרה ונטמא - קורע אותו ומשייר כדי מעפורת ומכניסו בחזרה לעזרה ומכבסו.

דף צה

דף צה עמוד א

- מעיל של כוהן גדול שניתז עליו דם חטאת ויצא חוץ לעזרה ונטמא - מכניסו לעזרה בחלקים נפרדים של פחות משלוש אצבעות על שלוש אצבעות ומכבסו.
- כיבוס בגד שניתז עליו דם חטאת, וכן כיבוסם של מראות נגעי בגדים - צריכים להיות על ידי העברת שבעת הסממנים שבהם בודקים בגד מדם נדה.
- אין מכניסים מי רגלים למקדש.

דף צה עמוד ב

- צריך לערב עם כל אחד מהסמנים הללו גם רוק תפל (ולכן אין בעיה בכך שאחד הסממנים הוא מי רגלים ומכניסים אותו למקדש).
- הגמרא מביאה ברייתא ובה המקור לכך שאף כלי שעירה לתוכו תבשיל רותח של בשר הקודשים צריך מריקה ושטיפה.
- במקרה שצלה שיפוד של חטאת באוויר תנור ולא נבלע כלום בדופני התנור - רמי בר חמא מסתפק אם צריך לשוברו או לא (הגמרא מביאה שני ניסיונות לפשוט את הספק, ודוחה אותם).
- אין לשים את העיסה בחלב, ואם לש כל הפת כולה אסורה מפני הרגל עבירה (שלא יאכל הפת עם הבשר).
- לדעת רב: קדירות חרס של חמץ בפסח ישברו (ולא יבער אותם על ידי הסקה).

דף צו

דף צו עמוד א

- אין עושים כבשונות בירושלים, ולכן קדירות כלי חרס שבבית המקדש לאחר שבישלו בהם קורבנות - ישברו, ולא יושבו לכבשונות כדי להכשירם בכך.
- שברי כלי החרס היו נבלעים במקומם בדרך נס, כדי שלא יהיו אשפתות בעזרה.
- תנור של מקדש של מתכת היה ולא של חרס (בגלל שתי הלחם ולחם הפנים שאפייתן בתנור וקדושתן בתנור, ולכן התנור נחשב לכלי שרת, וכלי שרת לא נעשה מחרס).

דף צו עמוד ב

- אף אם בישל בשר קורבנות במקצת הכלי ולא בכולו - כל הכלי טעון מריקה ושטיפה (ובניגוד לבגד שניתז עליו דם חטאת, שאינו טעון כיבוס אלא מקום שניתז עליו הדם ולא כל הבגד).
- הגמרא מביאה ברייתא ומבארת את טעמיהם של רבי יהודה ורבי שמעון שנחלקו אם גם כלים שנתבשלו בהם קודשים קלים טעונים מריקה ושטיפה או רק כלים שנתבשלו בהם קודשי קודשים.
- קדרה שבישל בה בשר - לא יבשל בה חלב ואם בישל בנותן טעם, קדירה שבישל בה תרומה - לא יבשל בה חולין ואם בישל בנותן טעם.

דף צז

דף צז עמוד א

- הטעם של רבי טרפון, הסובר שכלי שבישל בו בתחילת הרגל אינו טעון מריקה ושטיפה אלא בסוף הרגל, הוא בגלל ש"כל יום ויום נעשה גיעול לחברו".
- הגמרא מביאה את המקור לדעת חכמים, הסוברים שאם בישל בכלי בתחילת הרגל ממתין רק עד אחר זמן אכילה ואז טעון מריקה ושטיפה.
- לדעת רבי: מריקה ושטיפה בצונן, ולדעת חכמים: מריקה בחמין ושטיפה בצונן. (והגמרא מבררת את טעמיהם).
- האמוראים נחלקו אם לבאר את המשנה כדעת חכמים או כדעת רבי שמעון החולק עליהם וסובר שכלים שנתבשלו בהם קודשים קלים לא טעונים מריקה ושטיפה.

דף צז עמוד ב

- הגמרא מביאה ברייתא ובה המקור לכך שאינו אסור אלא מקום שבלע, וכן המקור לכך שרק הנוגע בבשר החטאת נעשה כמותה ולא אם נגע בגידין או בעצמות או בקרנים או בטלפים.
- **אין עשה דוחה את לא תעשה שבמקדש** (ולכן לדעת רבא: בשר שלמים נפסל כשנגע בחטאת שהיא פסולה ואסור לאוכלו).
- הגמרא מבררת את המקור לכך שאף הנוגע בבשר שאר קודשים (ולא רק בחטאת) נהיה קדוש כמוהו.
- המקור לחיוב לשחוט את כל הקורבנות בסכין (בכלי שרת) נלמד מקורבן עולה (מאברהם).

דף צח

דף צח עמוד א

- נחלקו התנאים מה המקור לכך שאכילת שלמי ציבור היא לזכרי כהונה בלבד.
- המקור לכך שאף הנוגע בבשר שאר קודשים (ולא רק בחטאת) נהיה קדוש כמוהו הוא מההיקש לחטאת (ולדעת רבי עקיבא: מההיקש למנחה) בפסוק "זאת התורה..."
- מההיקש לאשם בפסוק "זאת התורה..." לומדים שבכל הקורבנות השפיר והשליא שבמעיהם לא קדושים.
- מההיקש לשלמים בפסוק "זאת התורה..." לומדים שבכל הקורבנות אם חשב על מנת לאוכלם לאחר זמנם מתפגלים ופוסלים את הנסכים הבאים עמהם.
- חטאת וכל הקודשים אינם באים אלא מן החולין ומקריבים אותם ביום ועבודתם נעשית ביד הימנית.
- העצמות של אשם ושל כל הקודשים מותרים ואין בהם קדושה.

דף צח עמוד ב

- נפל דם חטאת תחילה על הבגד ואחר כך נפל דם עולה - הבגד טעון כיבוס, אך אם נפל דם עולה תחילה על הבגד ואחר כך נפל דם חטאת - הבגד לא טעון כיבוס.
- טבח המתעסק בדמים ונמצא דם על בגדו הטעון טבילה - אינו חוצץ (כי אינו מקפיד על הדם שעל הבגד).
- **פרק שנים עשר**, המתחיל בעמוד זה, עוסק בחלקם של הכוהנים בבשר הקודשים ובעורות של קודשי הקודשים, ובדיני פרים ושעירים הנשרפים.

דף צט

דף צט עמוד א

- הגמרא מבררת את המקור לדין המשנה שכוהן שאינו ראוי לעבודה אינו חולק בבשר (חוץ מבעל מום).
- בעל מום טמא - אינו חולק בבשר הקודשים כדי לאכול בערב לאחר שיטהר.
- טמא אינו חולק בקורבנות ציבור שהקריבו טהורים כדי לאכול בערב לאחר שיטהר.
- במשנה בעמוד הקודם נאמר שאונן נוגע בקודשים, והגמרא מקשה על כך ממשנה בחגיגה שממנה משתמע שאינו נוגע.

דף צט עמוד ב

- למסקנת הגמרא: נגיעת אונן בקודשים מותרת, אך לא אכילת קודשים.
- מהמשנה בדף הקודם עולה שאכילת קודשים מותרת לאונן בערב, והגמרא מקשה על כך ממשנה בפסחים, ומביאה שני תירוצים.
- אנינות לילה - לדעת רבי יהודה: מדברי תורה, ולדעת רבי שמעון: מדברי סופרים.
- הגמרא מקשה שיש סתירה בדעת רבי שמעון אם אונן מביא קורבן פסח או לא, ומביאה שני תירוצים בעמוד זה, ושלושה תירוצים בדף הבא.

דף ק

דף ק עמוד א

- הגמרא מביאה בעמוד זה שני תירוצים נוספים על הקושיה שהקשתה בעמוד הקודם (על סתירה בדעת רבי שמעון אם אונן מביא קורבן פסח או לא).
- הגמרא מוכיחה כתירוצו של אביי משתי ברייתות הנראות סותרות, שיש חילוק בין מי שנעשה אונן לפני חצות בערב פסח למי שנעשה אונן אחר חצות.
- "לָהּ יִטְמָא" - לדעת רבי ישמעאל: רשות, ולדעת רבי עקיבא: חובה.

דף ק עמוד ב

- הגמרא מביאה בעמוד זה תירוץ נוסף על הקושיה שהקשתה בדף הקודם (על סתירה בדעת רבי שמעון אם אונן מביא קורבן פסח או לא).
- רבינא לומד מדברי רבה בר רב הונא שאכילת הפסח מעכבת (ומי שהקריב ולא אכל לא יצא ידי חובתו).
- הגמרא מביאה ברייתא עם סתירה לכאורה בין הרישא לסיפא, ומביאה שלושה תירוצים.
- נחלקו התנאים אם אכילת קודשים במוצאי יום קבורה מותרת או אסורה.
- לדעת רבי: אנינות הלילה שאחר יום המיתה היא מדרבנן ולא מהתורה (וחולק על רבי יהודה).

דף קא

דף קא עמוד א

- הטעם לכך ששרפו אהרן ובניו את שעיר חטאת של ראש חודש (ביום השמיני למילואים) - לדעת רבי נחמיה: מפני אנינות (שמתו שני בני אהרן), לדעת רבי יהודה ורבי שמעון: מפני שנגעה בה טומאה.
- הגמרא מבארת באריכות כיצד שתי הדעות הללו מפרשות את הפסוקים שנאמרו בעניין זה (מה שאל משה ומה השיב אהרן).

דף קא עמוד ב

- שעיר נחשון וחטאת שמיני - לא נשרפו (אלא רק שעיר של ראש חודש).
- רבי נחמיה סובר שאנינות לילה היא מהתורה.
- לדעת רבי אלעזר בשם רבי חנינא: לא נתכהו פינחס עד שהרגו לזמרי, ולדעת רב אשי: עד ששם שלום בין השבטים בימי יהושע.
- לדעת רב: משה רבינו היה כוהן גדול (והגמרא מקשה על כך כמה קושיות מברייתות, ומתרצת).

”והנה שמעתי דבת רבים אומרי” מה יתרון שיעמל ולעסוק בהילכת’ למשיחא, ובאמת שוא והבל ידברו, כי הוא פתח גדול בש”ס, וגם אני חשבת כי כך בראשונה, אבל נחמתי על זאת, ומחשבת און חשבותי, ובלתי ספק מי שיתחיל לעסוק בסדר הזה לא יזוז ממנו, ע”כ מי שנגע יראת אלקים בלבבו ישמע לדברי ויתמיד בסדר הזה ואז טוב לו”.

(רבי עקיבא טרעני בהקדמה לספר מעין גנים)

דף קב

דף קב עמוד א

- אין זר ואין קרוב רואים את הנגעים.
- הגמרא מביאה שזו מחלוקת תנאים אם משה היה כוהן או לא.
- כל חרון אף שבתורה נאמר בו רושם.
- "וְנִצְבֶּבֶת לְקִרְאָתוֹ עַל שְׁפַת הַיָּאֵר" - דעה אחת: מלך הוא והסביר לו פנים, דעה שניה: רשע הוא והעיז פניו בו.
- לעולם תהא אימת מלכות עליך.
- ביקש משה מלכות לו ולזרעו, ולא נתנו לו עבור זרעו.
- בשעה שפוסקים גדולה לאדם - פוסקים לו ולזרעו עד סוף כל הדורות, ואם הגיס דעתו - הקב"ה משפילו.
- הגמרא מביאה את המקורות לכך שכוהנים בעלי מומים (בין מום קבוע ובין מום עובר) חולקים בקודשים (וגם אם הם בעלי מומים מעיקרם).

דף קב עמוד ב

- לדעת אבא שאול (החולק על המשנה שבתחילת הפרק): לעולם הכוהן אינו אוכל עד שיהא טהור משעת זריקה עד שעת הקטר חלבים.
- הגמרא מביאה את המקורות לכך שטבול יום אינו חולק במנחה חטאת ושלמים לאכול לערב.
- בכל מקום מותר להרהר חוץ ממרחץ ומבית הכסא (ואם הוא אנוס אז מותר).

דף קג

דף קג עמוד א

- הגמרא מביאה שלוש דעות לבאר את כוונת רבי יהודה שאמר שאין הכוהנים זוכים בעור של עולת הקדש (עולה הבאה מן המותרות / מתפיס עולה לבדק הבית / מקדיש נכסיו וכשיטת רבי יהושע).
- לדעת רבי יוסי ברבי יהודה: אין הכוהנים זוכים בעורה של עולת גר שמת ואין לו יורשים.
- עולה שנשחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה - אין הכוהנים זכאים בעורה.

דף קג עמוד ב

- אף אם העולה נשחטה שלא לשמה - הכוהנים זכאים בעורה.
- המקור לכך שגם עורות קודשי קודשים (ולא רק עולה) הם לכוהנים - לדעת ת"ק: מריבוי הפסוק ("אֲשֶׁר הִקְרִיב"), לדעת רבי ישמעאל: מקל וחומר, לדעת רבי: אין צורך בלימוד לשם כך.
- לדעת אביי: המשנה היא כדעתו של רבי, לדעת רבא: המשנה היא כדעתו של רבי אלעזר ברבי שמעון (מחלוקת רבי ורבי אלעזר ברבי שמעון היא האם הדם מרצה על העור בפני עצמו).

“אבל באמת כל דברינו הוא לאנשים החרדים לדבר ה' שלא חסר להם מאומה ח"ו מעקרי הדת ומענפיה ושומרים כל פרט מפרטי המצוה ומחבבים מאד לימוד התורה להם ולבניהם בכל נפשם ובכל מאודם. על אנשים כאלו אני אומר מדוע יחסר להם לימוד הסדר הקדוש הזה לגמרי.”

(חפץ חיים, תורה אור, הקדמה)

דף קד

דף קד עמוד א

- רבי יהושע אומר: אם אין דם אין בשר, אם אין בשר אין דם, רבי אליעזר אומר: דם אף על פי שאין בשר. (הגמרא דוחה את ההכרח שרבי ורבי אלעזר ברבי שמעון, שנחלקו אם הדם מרצה על העור בפני עצמו, נחלקו במחלוקת זו).
- לדעת רבי חנינא: נמצאת טריפה בבני מעיים, הדם מרצה על העור (כיון שהפסול הוכר רק לאחר הפשט וזריקה).

דף קד עמוד ב

- האמוראים חולקים מה היא "בירה" שהוזכרה במשנה - לדעת רבי יוחנן: מקום בהר הבית, לדעת ריש לקיש: כל הבית כולו קרוי בירה.
- פרים ושעירים הנשרפים שנפסלו בעזרה אחר זריקה - לדעת רב נחמן בשם רבה בר אבוא: שריפתם בהר הבית, ולדעת הברייתא של לוי: שריפתם בעזרה.
- רבי ירמיה מסתפק אם לינה פוסלת בבשר פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים (הגמרא מביאה שלושה ניסיונות לפשוט את הספק ודוחה ניסיונות אלו).
- רבי אלעזר מסתפק אם יציאה מחוץ לעזרה פוסלת בבשר פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים (אם יצאו מן העזרה לפני זריקת דמים).

דף קה

דף קה עמוד א

- רבי אלעזר מסתפק מה הדין במקרה ש"נקיטי לה בבקולסי".
- השורף פרה אדומה והשורף פרים הנשרפים והמשלח את השעיר המשתלח - לדעת רבי מאיר: מטמאים אוכלים ומשקים שנגעו בהם, ולדעת חכמים: המשלח את השעיר המשתלח אינו מטמא.
- פרים ושעירים הנשרפים - אינם מטמאים אוכלים ומשקים כל עוד לא יצאו מחוץ לעזרה.

דף קה עמוד ב

- לדעת רבי חייא בר אבא [בדעת רבי מאיר]: כזית מנבלת עוף טהור שבידו של אדם מטמא אוכלים ומשקים.
- לדעת רבי זירא [בדעת רבי מאיר]: נבלת עוף טהור - רק האוכל הנוגע בה טמא, אך אינו מטמא אחרים.
- הגמרא מביאה את המקור לכך שמרגע שיצאו הפרים והשעירים הנשרפים מהעזרה הרי הם מטמאים את בגדי המתעסקים בהם (לדעת חכמים).
- הגמרא מביאה את המקור לכך ששריפת הפרים והשעירים נעשית מחוץ לשלוש מחנות.

דף קו

דף קו עמוד א

- לדעת חכמים: פר ושעיר של יום הכיפורים נשרפים לצפונה של ירושלים חוץ לשלוש מחנות (ולדעת רבי אליעזר: למזרחה של ירושלים).
- "וְהִשְׂרִף אֹתָם יַכְבֵּס בְּגָדָיו" - במקרה בו ניתך הבשר של פרים ושעירים הנשרפים אך עוד לא נעשו אפר: ת"ק סובר שמטמאים בגדים, ורבי שמעון חולק.
- **פרק שלושה עשר**, המתחיל בעמוד זה, עוסק בדיני השוחט ומעלה קורבן מחוץ לעזרה.
- הגמרא מביאה את המקור לעונש ולאזהרה למעלה קורבן מחוץ לעזרה, ואת המקור לעונש לשוחט קורבן מחוץ לעזרה.
- כל מקום שנאמר 'השמר' 'פן' ו'אל' - אינו אלא לא תעשה.

דף קו עמוד ב

- הגמרא מבררת (מסוף העמוד הקודם ועד תחילת העמוד הבא) את המקור לאזהרה שלא לשחוט קורבן (שהוקדש בשעת איסור הבמות) מחוץ לעזרה.
- לדעת אביי המקור לכך הוא מ"קל וחומר" (מקודשים שהקדישם בשעת היתר הבמות).
- לאחר סדרת קושיות (ותירוצים) הגמרא דוחה את הלימוד של אביי על ידי כך שמקשה שאפילו למי שאומר ש"עונשין מן הדין" הרי שמודה הוא ש"אין מזהירין מן הדין".
- למסקנת הגמרא המקור לכך הוא מגזירה שוה. (ובתחילת העמוד הבא מובאת דעה נוספת שהמקור לכך הוא מהיקש).

דף קז

דף קז עמוד א

- קודשים שנשחטו בחוץ חייב אם העלם בחוץ - הגמרא מבררת את המקור לדין זה.
- רבי עקיבא ורבי ישמעאל נחלקו מהו המקור לחיוב של זורק דם קורבן מחוץ לעזרה.
- רבי עקיבא ורבי ישמעאל נחלקו לגבי מוקטרי פנים שחסרו והעלן בחוץ אם חייב או לא.
- הגמרא מבררת את המקור לכך שהקומץ מנחה והמקבל דם קורבן מחוץ לעזרה פטור.

דף קז עמוד ב

- שחט קורבן מחוץ לעזרה וזרק את דמו מחוץ לעזרה (בשוגג בהעלם אחד) - לדעת רבי ישמעאל חייב אחת, ובדעת רבי עקיבא נחלקו האמוראים אם חייב שתיים או אחת.
- זרק דם קורבן בחוץ והעלה אותו בחוץ (בשוגג בהעלם אחד) - לדעת רבי ישמעאל חייב שתיים, ובדעת רבי עקיבא נחלקו האמוראים אם חייב אחת או שתיים.
- שחט קורבן מחוץ לעזרה וזרק את דמו מחוץ לעזרה והעלה אותו בחוץ (בשוגג בהעלם אחד) - לדעת כולם חייב שתיים.
- השוחט עולה בדרום העזרה - אינו חייב משום שוחט בחוץ.
- השוחט קורבן על גג ההיכל - לדעת עולא חייב משום שוחט בחוץ, ורבא חולק.
- המעלה קורבן בחוץ בזמן הזה - לדעת רבי יוחנן חייב, ולדעת ריש לקיש פטור.
- המעלה מבשר קורבן בחוץ ואין בו שיעור כזית ועצם משלימו לכזית - לדעת רבי יוחנן חייב, ולדעת ריש לקיש פטור.

דף קח

דף קח עמוד א

- המעלה חוץ לעזרה ראש של בן יונה שאין בו כזית ומלח משלימו לכזית - רבא מסתפק אם חייב משום מעלה בחוץ.
- לדעת זעירי: המעלה בחוץ קורבן שנשחט בלילה בפנים - לדעת רבי פטור, ולדעת רבי אלעזר ברבי שמעון חייב.
- לדעת רבה: הזורק בחוץ דם קורבן שהתקבל בכלי חול - לדעת רבי פטור, ולדעת רבי אלעזר ברבי שמעון חייב.
- הגמרא מבארת שמחלוקת חכמים ורבי יוסי הגלילי (לגבי טמא שאכל קודש טמא אם חייב כרת) היא במקרה שנטמא הבשר ואחר כך נטמא הגוף של האדם.
- הגמרא מבררת את המקור לכך שהשוחט קורבן בחוץ להדיוט חייב והמעלה קורבן בחוץ להדיוט פטור.

דף קח עמוד ב

- שנים שאחזו באבר אחד של קורבן והעלו אותו בחוץ - לדעת רבי שמעון (והמשנה בעמוד הקודם): חייבים, ולדעת רבי יוסי: פטורים.
- במשנה (בעמוד א) מובא שאם העלה וחזר והעלה וחזר והעלה חייב על כל עלייה לדעת רבי שמעון ולדעת רבי יוסי חייב רק אחת - והגמרא מביאה כמה דעות שונות בביאור מחלוקתם.
- רבי יוסי ורבי שמעון נחלקו במשנה (בעמוד א) אם חייב על העלאה בחוץ דוקא על גבי המזבח או אפילו על גבי הסלע - והגמרא מבארת את המקור לדעתם.
- קרן וכבש וריבוע ויסוד - מעכבים בבמה גדולה ואין מעכבים בבמה קטנה.

דף קט

דף קט עמוד א

- הגמרא מביאה את המקור לדין המשנה ש"אחד קדשים כשרין ואחד קדשים פסולין שהיה פסולן בקודש והקריבן בחוץ חייב".
- עולה ואימוריה מצטרפים יחד להשלים לכזית והמעלה אותם בחוץ חייב, אך שלמים ואימוריהם לא מצטרפים לכזית והמעלה חצי כזית מבשר השלמים וחצי כזית מאימוריהם הרי הוא פטור.

דף קט עמוד ב

- במשנה נאמר: קומץ, לבונה, קטורת, מנחת כוהנים, מנחת כוהן משיח, מנחת נסכים - אם הקריב מאחד מהם כזית בחוץ: לדעת חכמים חייב ולדעת רבי אליעזר פטור עד שיקריב את כולם בשלמותם.
- בברייתא נאמר (על פי ביאור רב): אם הקטיר בפנים פחות מפרס קטורת (אך בשיעור כזית) יצאו הציבור ידי חובתם, ולדעת רב אף רבי אליעזר מודה בכך. (ובגמרא מובאות כמה אפשרויות לבאר את היחס בין דברי המשנה והברייתא).

"איתא במסכת שבת (דף ל"א) על מאי דכתיב והיה אמונת עתך וגו' אמונת זה סדר זרעים וכו' חכמה זה סדר קדשים. הנה ראה ראינו שהכתוב מכנה את הסדר הזה בשם חכמה יען שיש בו רב חכמה מאד יותר משארי הסדרים".

(חפץ חיים, תורה אור, הקדמה)

דף קי

דף קי עמוד א

- הקומץ והלבונה ושאר המנויים במשנה בעמוד הקודם - הגמרא מסתפקת מה יהיה הדין אם יצאו חוץ לעזרה ונחסרו בחוץ, האם נחשבים הם חסרים והמעלה את הנותר מהם בחוץ פטור או לא (לדעת חכמים).
- במשנה בעמוד הקודם נאמר שהמעלה קודשים ואימוריהם בחוץ חייב משום אימורין - והגמרא מביאה שלושה ביאורים של אמוראים מדוע אין כאן חציצה.
- במשנה נאמר שמנחה שקמצה וחזר קומצה לתוכה והקריבה בחוץ חייב - ובגמרא מבואר שיש לימוד לכך שהשיריים לא מבטלים את הקומץ.
- הגמרא מסתפקת (בדעת חכמים שבמשנה) האם הקטרת הקומץ לבדו מתירה חלק מהמנחה באכילה.

דף קי עמוד ב

- הזורק מקצת דם בחוץ חייב ואף לדעת רבי אלעזר (ואפילו בחטאות הפנימיות).
- רבי אלעזר מחייב על ניסוך המים בחג סוכות בחוץ - ומשמע מכך שלדעתו ניסוך המים הוא מהתורה (ונחלקו הדעות אם למד זאת מפסוק או מהלכה למשה מסיני).
- לדעת ת"ק שבברייתא: המנסך שלושה לוגים מים בחג סוכות בחוץ חייב, ולדעת רבי אלעזר: דוקא אם מילאם לשם חג - ובגמרא מובאים שלושה ביאורים של אמוראים למחלוקת זו.

דף קיא

דף קיא עמוד א

- לדעת ת"ק שבברייתא: המנסך שלושה לוגים יין בחוץ חייב, ולדעת רבי אלעזר ברבי שמעון: דוקא אם קדשם בכלי - ובגמרא מובאים שני ביאורים של אמוראים למחלוקת זו.
- נחלקו התנאים אם במת יחיד צריכה נסכים עם הקורבנות או לא.
- רבי יוחנן מבאר, שרבי נחמיה, שאמר במשנה ששיירי הדם שהקריבם בחוץ חייב, סובר ששייריים מעכבים, והגמרא מקשה עליו מברייתא.
- לדעת רב אדא בר אהבה: רבי נחמיה, שאמר במשנה ששיירי הדם שהקריבם בחוץ חייב, התכוון לשייריים הפנימיים (אבל בשייריים החיצוניים דברי הכל לא מעכבים).

דף קיא עמוד ב

- בגמרא מובאות שלוש אפשרויות לבאר את דברי רבי שמעון שבמשנה ואת מחלוקתו עם ת"ק.
- לפי הברייתא ששנה אבוא דשמואל בר רב יצחק: רבי שמעון מחייב במקרה שמלק בחוץ והעלה בחוץ.
- המשנה בסוף העמוד מבארת באיזה אופן חייבים על זריקת דם בחוץ.

דף קיב

דף קיב עמוד א

- הגמרא מבארת שדברי המשנה בעמוד הקודם (חטאת שקיבל דמה בכוס אחד, נתן בפנים וחזר ונתן בחוץ, חייב) הם כדעת רבי נחמיה הסובר ששיירי הדם שהקריבן בחוץ חייב.
- הגמרא מבארת, שהמשנה (בעמוד הקודם) היא כדעת רבי וחידשה שאם הפריש שתי חטאות (של שער נשיא) לאחריות ושחט אחת מהן בפנים וחזר ושחט את השנייה בחוץ, חייב.
- תחילת פרק ארבעה עשר, המתחיל בעמוד זה, מפרט קודשים שהמקריבם בחוץ פטור.

דף קיב עמוד ב

- כל המשניות של פרק ארבעה עשר מובאות החל מסוף העמוד הקודם ועד תחילת העמוד הבא.
- חלק ניכר מהמשניות בעמוד זה עוסקות בעניין הבמות (עד שלא הוקם המשכן, משהוקם המשכן, משבאו לגלגל, משבאו לשילה, משבאו לנוב ולגבעון, ומשבאו לירושלים).

”ולפיכך ראוי לאדם לעסוק בעניני הקרבנות ולהתבונן בהן, ואל יאמר שהם דברים שאין להן צורך היום כדרך שאומרים הרבה מבני אדם.”

(פיהמ"ש לרמב"ם מנחות יג/יא)

דף קיג

דף קיג עמוד א

- במשנה (בתחילת הפרק) נאמר ש"פרת חטאת ששרפה חוץ מגתה... פטור", ונחלקו האמוראים מהו "חוץ מגתה" - לדעת ריש לקיש: חוץ ממקום הבדוק לה, לדעת רבי יוחנן: כגון ששחטה לפניו מן חומת ירושלים.
- שחטה/שרפה את הפרה האדומה שלא כנגד הפתח - לדעת רבי יוחנן: פסולה, ולדעת רבי אושעיא: כשירה.
- רבי יוחנן וריש לקיש חולקים אם ירד מבול לארץ ישראל. (והגמרא ממשיכה לעסוק במחלוקת זאת באריכות).

דף קיג עמוד ב

- אנשי דור המבול - ברותחין קלקלו וברותחין נידונו.
- בדור המבול לא נגזרה גזרה על דגים שבים.
- ריש לקיש: למה נקרא שמה (של בבל) מצולה? שכל מתי מבול נצתללו שם, רבי יוחנן: למה נקרא שמה שנער? שכל מתי מבול ננערו, רבי אבהו: למה נקרא שמה שנער? שמנערת עשירה.
- "כל האוכל מעפרה של בבל - כאילו אוכל בשר אבותיו, ויש אומרים: כאילו אוכל שקצים ורמשים".
- שעיר המשתלח שהקריבו בחוץ, פטור - קודם וידוי נלמד מהפסוק "קָרְבַּן לַיהוָה", לאחר וידוי נלמד מהפסוק "וְאֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֵבִיאוּ".

דף קיד

דף קיד עמוד א

- המשנה שמיעטה מדין כרת את השוחט בחוץ מוקצה ונעבד מהפסוק "לְהַקְרִיב קָרְבָּן לַה' לִפְנֵי מִשְׁכַּן ה'" עסקה בקודשים קלים וכדעת רבי יוסי הגלילי הסובר שהם ממון בעלים (ולכן יכול לאסור את הקורבן בהקצאה ועבודה).
- במשנה מובא שחכמים ורבי שמעון נחלקו לגבי דין השוחט בחוץ במקרה של בעלי מומים עוברים ובמקרה של תורים שלא הגיע זמנם ובמקרה של אותו ואת בנו, והגמרא מבארת מדוע היה צורך לפרט שנחלקו בשלושת המקרים הללו.
- לדעת ריש לקיש: המקור לדעתו של רבי שמעון (הסובר שכל שהוא ראוי לבוא לאחר זמן הרי זה בלא תעשה אם שחטו בחוץ) הוא מהפסוק "לֹא תַעֲשֹׂן כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים פֶּה הַיּוֹם".

דף קיד עמוד ב

- לדעת רבה: המקור לדעתו של רבי שמעון הוא מהפסוק "לא תוכל לזבח את הפסח", אך הגמרא דוחה זאת.
- האמוראים שינו את גירסת המשנה על פי תירוצו של זעירי וגרסו במשנה "מצורע", אך לא שינו את גירסת המשנה על פי תירוצו של רב ששת ולא גרסו במשנה "נזיר" (אלא רק תירצו כך את המשנה בדרך של חסורי מחסרא).
- לדעת רבי חלקיה בר טובי: מצורע ששחט את אשמו בחוץ קודם זמנו שלא לשמו - חייב כרת.

דף קטו

דף קטו עמוד א

- פסח בשאר ימות השנה נחשב לקורבן שלמים, ולכן כשר אם הקריבו בשאר ימות השנה שלא לשם קורבן פסח.
- הגמרא מנסה להביא שלוש ראיות לשיטת רבי חלקיה בר טובי (הסובר שמצורע ששחט את אשמו בחוץ קודם זמנו שלא לשמו חייב כרת).
- מדברי רב אשי מוכח שהוא סובר כרבי חלקיה בר טובי (ולא כרב הונא החולק עליו).

דף קטו עמוד ב

- הבריייתא מביאה את המקור לכך שהמעלה בחוץ מבשר חטאת ומבשר אשם ומבשר קודשי קודשים ומבשר קודשים קלים וממותר העומר ושתי הלחם ולחם הפנים ושיירי מנחות פטור.
- נחלקו התנאים אם הבכורות שימשו עד קודם מתן תורה או עד הקמת המשכן.
- "עַת לַחֲשׂוֹת וְעַת לְדַבֵּר" - פעמים ששותק ומקבל שכר על השתיקה, פעמים מדבר ומקבל שכר על הדיבור.
- "נוֹרָא אֶלֶּהִים מִמְּקַדְשֵׁיהָ" - אל תיקרי ממקדשך אלא ממקודשיך, בשעה שעושה הקב"ה דין בקדושו מתירא ומתעלה ומתהלל.
- נחלקו התנאים אם עולה שהקריבו ישראל במדבר טעונה הכשט וניתוח.

דף קטז

דף קטז עמוד א

- מחוסר אבר נאסר לבני נח להקרבה.
- האמוראים נחלקו אם בני נח הקריבו שלמים (או רק עולות).
- האמוראים והתנאים נחלקו אם יתרו היה קודם מתן תורה או אחר מתן תורה.
- "וַיִּשְׁמַע יְתְרוֹ כִּהְיוּ מִדְּבַר יְהוָה" - נחלקו התנאים איזו שמועה שמע ובא ונתגייר: מלחמת עמלק / מתן תורה / קריעת ים סוף.
- התורה היתה גנוזה אצל הקב"ה תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם.

דף קטז עמוד ב

- אין לך כל שר ונגיד שלא בא על רחב הזונה, והיא זינתה כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, ואח"כ התגיירה (בגיל חמישים).
- נוכרי רשאי בזמן הזה להקריב בבמה (והברייתא מביאה את המקור לכך), ואסור לישראל לסייע להם בהקרבת הקורבן או להקריב עבורם אך מותר ללמד אותם כיצד להקריב את הקורבן.
- לדעת רבי אלעזר בן שמוע: כשם שמזבח צריך שיבנו אותו מאבנים חדשות, כך אף עצים שמקריבים עליהם צריך שיהיו חדשים.
- בברייתא מובאות שלוש דעות כיצד ליישב את הסתירה בין הפסוק "וַיִּתֵּן דָּוִד לְאַרְנֵן בַּמָּקוֹם שְׁקָלֵי זָהָב מִשְׁקָל שְׁשֵׁי מֵאוֹת" לבין הפסוק "וַיִּקֶן דָּוִד אֶת הַגֵּרֶן וְאֶת הַבְּקָר בְּכֶסֶף שְׁקָלִים חֲמִשִּׁים".
- אם הקריב קודשים קלים והיה בידו בשר מהקורבן ופרקו את המשכן ונסעו למקום אחר - במקום חנייתן השני חוזר ואוכל את הבשר, והבשר לא נפסל ב"יוצא".

דף קיז

דף קיז עמוד א

- מחנה לוייה בשילה לא קלט רוצח בשגגה והיה עליו לנוס לעיר מקלט אחרת.
- במדבר היה מחנה לוייה קולט את הרוצח בשגגה.
- הגמרא מביאה ברייתא עם חמש דעות שנחלקו מה היו מקריבים בבמה.

דף קיז עמוד ב

- הגמרא מבארת את מקור דינו של רבי מאיר (הדעה הראשונה בברייתא שבעמוד א) הסובר שבבמה קטנה הקריבו קורבן שבא בנדר ובנדבה ומנחות וקורבנות הנזירות.
- לדעת שמואל (למסקנה): רבי מאיר וחכמים נחלקו בעולה ושלמים של נזיר אם מקריבים בבמה קטנה, אבל בחטאת ואשם של נזיר לדעת כולם לא מקריבים בבמה.
- הגמרא מבארת את המקור לדעת חכמים הסוברים שציבור מקריבים אפילו חובות בבמה גדולה.

”ומה נאוו התלמידי חכמים שעוסקים בש”ס
בסדר קדשים כי זוכה לדברים הרבה.”

(החיד”א, ככר לאדון)

דף קיח

דף קיח עמוד א

- הגמרא מבארת את טעמו של רבי יהודה הסובר שגם יחיד מקריב את קורבנות החובה בבמה גדולה.
- הגמרא מבארת את טעמו של רבי שמעון הסובר שאף ציבור לא הקריבו אלא פסחים וחובות שקבוע להם זמן.
- לדעת רבי יוחנן: ערל ישראל שנטמא במת מקבל הזאה בעודו ערל כדי להיטהר מטומאת מת.
- הגמרא מבארת את המקור לכך שבמשכן שילה לא היתה תקרה (אלא היו יריעות פרוסות מלמעלה כאוהל).
- הגמרא מביאה דעות שונות בנוגע למקור לכך שבמשכן שילה קודשים קלים ומעשר שני נאכלים בכל הרואה. (והגמרא בעמוד הבא מפרטת מה נכלל ב"רואה").

דף קיח עמוד ב

- לדעת רבי: בשלושה מקומות שרתה שכינה על ישראל - בשילה, ונוב וגבעון, ובית עולמים - ובכולם לא שרתה אלא בחלק בנימין. (ולדעת ת"ק: רק בבתי המקדש שרתה שכינה בחלק בנימין).
- ימי אוהל מועד שבמדבר שלושים ותשע שנה, ימי אוהל מועד שבגלגל ארבע עשרה שנה, ימי אוהל מועד שבנוב וגבעון חמישים ושבע שנה, ימי אוהל מועד שבשילה שלוש מאות שישים ותשע שנה.
- הגמרא מביאה את המקור לכך ששבע שנים כיבשו ושבע שנים חילקו.
- כשמת עלי הכוהן - חרבה שילה ובאו לנוב, כשמת שמואל הרמתי - חרבה נוב ובאו לגבעון.

דף קיט

דף קיט עמוד א

- המקור להיתר במות בזמן שבין שילה לירושלים הוא מהפסוק "כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה".
- מעשר שני ומעשר בהמה נאכלים בנוב וגבעון לדעת רבי יהודה, אך לדעת רבי שמעון מעשר בהמה לא קרב בנוב וגבעון ומעשר שני נאכל בכל ערי ישראל.
- "אל המנוחה ואל הנחלה" - רבי יהודה: שילה, ירושלים. רבי שמעון: ירושלים, שילה. תנא דבי רבי ישמעאל: זו וזו שילה. רבי שמעון בן יוחאי: זו וזו ירושלים.

דף קיט עמוד ב

- הקדישן בשעת היתר הבמות ושחט והעלה בשעת איסור הבמות - הרי הן בעשה ולא תעשה ואין בהן כרת (כך נאמר בברייתא, ומבריייתא זו קשה על רב כהנא הסובר שבהעלאה חייב כרת).
- הקדישן בשעת איסור הבמות ושחט והעלה בחוץ בשעת היתר הבמות - הרי הן בעשה ואין בהן בלא תעשה.
- הגמרא מביאה את המקורות לחילוקי הדינים (שנאמרו במשנה) שבין במת ציבור לבמת יחיד.
- לדעת רבי יהודה אין להקריב מנחה או עופות בבמה (אך לא בבמה גדולה).

דף קכ

דף קכ עמוד א

- שחיטת לילה בבמת יחיד - רב ושמואל נחלקו אם כשירה או פסולה.
- עולת במת יחיד - לדעת רב: אין טעונה הפשט וניתוח, לדעת רבי יוחנן (והגמרא מביאה ברייתא כמותו): טעונה הפשט וניתוח.
- הברייתא מפרטת דברים שבהם יש הבדל בין במה גדולה לבמה קטנה ודברים שהם שווים זה לזה.

דף קכ עמוד ב

- למסקנת הגמרא: זמן אכילת קודשי במה קטנה הוא כזמן אכילת קודשי במה גדולה.

הדרן עלך מסכת זבחים

